

นโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนหัวหน้ารัฐบาลใหม่เพียงเล็กน้อย สถานการณ์การเมืองของรัฐบาลจะมีความไม่แน่นอนตลอดมา เนื่องจากต้องเผชิญวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายครั้งด้วยกัน แต่แนวโน้มของรัฐบาลในการเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนก็ได้เพิ่มมากขึ้นตลอดมา เช่นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2481 หลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาล พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา (และในคอนปลายปีก็เป็นบุคคลสำคัญร่วมรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม) ได้แสดงปาฐกถาโจมตีชาวจีนอย่างรุนแรงที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในการปาฐกถาครั้งนั้น หลวงวิจิตรวาทการได้กล่าวเปรียบเทียบชาวจีนในประเทศไทยเหมือนเป็นชาวยิวในยุโรป และได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาชาวจีนแบบเดียวกับฮิตเลอร์ทำกับชาวยิวในเยอรมันขณะนั้น¹ การแสดงปาฐกถาครั้งนั้นของบุคคลสำคัญร่วมรัฐบาลไทยได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาคัดค้านอย่างรุนแรงจากชาวจีน จนกระทั่งรัฐบาลในสมัยนั้นต้องออกคำสั่งห้ามไม่ให้หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ลงบทความแสดงปาฐกถาครั้งนั้นทั้งหมด ต่อมาเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำปัญหานี้ขึ้นกระทู้ถามในรัฐสภา ก็เกิดความอลเวงสับสนขึ้นทันที เพราะในการประชุมสภาผู้แทนครั้งนั้น นายเลียง ไชยกาล

* เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีใหม่ ๆ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 มียศในขณะนั้นเพียงนายชั้นเอก เท่านั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลชุดนี้เรียก ร่องคืนแดนจากฝรั่งเศสได้สำเร็จใน พ.ศ. 2484 ก็ได้รับพระราชทานยศเป็นจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา.

¹ Charles Ryder Dibble, "The Chinese in Thailand Against the Background of Chinese Thai Relations" (Unpublished dissertation for Ph.D. degree, Syracuse University, 1961), p. 201.

ผู้ตั้งกระทู้ตามปัญหา¹ ก็ถูกกลุ่มรุมทำร้ายจากสมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายรัฐบาล ส่วนหลวงวิจิตรวาทการ ก็ได้รับคำร่ำรึกษาโดยรัฐมนตรีร่วมคณะห้อมล้อมพาตัวออกจากที่ประชุมไป² นอกเหนือจากนั้นแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ในขณะนั้นก็ยังคงหวังเกรงตลอดมาว่า ชาวจีนจะตั้งรัฐอิสระภายในประเทศไทยขึ้นมา³ การเพิ่มความเข้มงวดและที่ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนจึงเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา

ต่อมาเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ชาวจีนก็ตระหนักทันทีว่า "ประเทศไทยต้องนิยมไทย" นั้น ความหมายที่แท้จริงของมันคือการเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนของรัฐบาลไทยชุดนี้⁴ ซึ่งความคาดหมายดังกล่าวของชาวจีนก็เป็นความจริงในเวลาต่อมา เพราะตลอดสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยใดในประวัติศาสตร์ไทย ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลชาตินิยม และถือว่า "ปัญหาเรื่องจีนเป็นปัญหาเป็นตายสำคัญมากของประเทศชาติ"⁵

² Ibid.

³ Josiah Crosby, "Observation on a Post-war Settlement in Southeast Asia," International Affairs, XX(July, 1944), p. 364.

⁴ Richard James Coughlin, "The Chinese in Bangkok: A Study of Culture Persistence" (Unpublished: Ph.D. dissertation, Yale University 1953), p. 281.

⁵ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 84/2482, วันพุธ ที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2482, เรื่องปัญหาคนจีน, หน้า 18 - 19.

สำหรับนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สมัย คือ สมัยที่รัฐบาลเพิ่งเข้ามาบริหารประเทศ กับสมัยหลังในตอนปลายของรัฐบาลชุดนี้ ขณะที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในสภาวะสงครามอีกสมัยหนึ่ง ซึ่งสองสองสมัยนี้ รัฐบาลก็ได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ส่วนใหญ่ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนหลายประการด้วยกัน

ก) นโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนในช่วงแรกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ภายหลังจากที่รัฐบาลชุดนี้บริหารประเทศได้เพียงเล็กน้อย รัฐบาลก็ได้ดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนอย่างรุนแรง ซึ่งการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลในสมัยนี้จะครอบคลุมทั้งปัญหาการเมือง สังคมการศึกษา และเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับปัญหาที่รัฐบาลในอดีตเคยปฏิบัติมา แต่ในสมัยนี้นั้นมีความแตกต่างมากกว่าในแง่ของ ความรุนแรงต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าทุกครั้งที่ชาวจีนเคยเผชิญมาในอดีต

1. นโยบายเป็นปฏิปักษ์ทาง เศรษฐกิจ

ถึงแม้รัฐบาลภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจะได้ดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจหลายประการด้วยกัน เพื่อเพิ่มความเข้มงวดและงคับทบาททางด้านนี้ของชาวจีนให้ลดลง แต่การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของรัฐบาลในอดีตก็ไม่ได้แสดงที่ท่าเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนรุนแรงเท่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เพราะทันทีที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 รัฐบาลก็ได้ดำเนินวิธีการหลายอย่างที่จะกล่าวต่อไปเพื่อพยายามหาทางข้อย่างเอาเศรษฐกิจในมือคนจีนกลับมาทันที⁶

1.1 การช่วงชิงบทบาทค้าขายจากพ่อค้าชาวจีน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นรายได้ของชาติจึงขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ทางด้านเกษตรเป็นส่วน

⁶ยूपเรศ มิลลิแกน, "บทบาทชาวจีนในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร-มหาบัณฑิต แผนกปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) (อัครสำเนา), หน้า 130.

ใหญ่ ในบรรดาสินค้าเกษตรกรรมของไทย ข้าวกลายเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติมากกว่าสินค้าชนิดใดของประเทศไทย ตลอดมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2398 เพราะรายได้จากข้าวมีปริมาณสูง ถึง 60 - 70% ของรายได้สินค้าส่งออกทั้งหมดของประเทศไทย แต่ธุรกิจการค้าข้าวของประเทศก็ตกอยู่ในกำมือของพ่อค้าชาวจีนไม่น้อยกว่าครึ่งศตวรรษมาแล้ว⁷

ภายหลังที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามบริหารประเทศ รัฐบาลก็ได้หยิบยกปัญหาขึ้นพิจารณาหาทางแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าปัญหาการค้าข้าวที่ชาวจีนมีบทบาทอยู่นั้น เป็นสาเหตุสำคัญของความล้มเหลวในการพัฒนาธุรกิจการค้าอื่น ๆ ของชาวไทย ที่รัฐบาลมีนโยบายมุ่งส่งเสริมอยู่ในขณะนั้น⁸ ในขณะที่เดียวกันปริมาณเงินลงทุนของชาวจีนในการค้าข้าวก็มากกว่าปริมาณเงินลงทุนในด้านอื่น ๆ ของชาวจีน⁹ ดังนั้น ถ้าหากจะดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจอย่างได้ผลแล้ว รัฐบาลก็ต้องหาทางทำลายบทบาทการค้าข้าวของชาวจีนให้หมดสิ้นเสียก่อน

ในปลายปี พ.ศ. 2481 รัฐบาลจึงได้ปรับปรุงแก้ไขกิจการของบริษัทข้าวไทย จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลซุกกอนก่องขึ้นมา โดยรัฐบาลได้บังคับซื้อกิจการโรงสี

⁷C.D. Cowan, The Economic Development of Southeast Asia: Studies in Economic History and Political Economy (London: George Allen and Unwin Ltd., 1964), p. 103.

⁸Frank H. Golay and Others, Underdevelopment and Economic Nationalism in Southeast Asia (Ithaca; New York: Cornell University Press, 1968), p. 271.

⁹N.A. Simoniya, Overseas Chinese in Southeast Asia -- A Russian Study (Ithaca; New York: Research Service, Dept of Far Eastern Studies, Cornell University Press, 1961, p. 169.

ข้าวนาคีใหญ่ 10 แห่งของชาวจีนมารวมเป็นกิจการของบริษัทข้าวไทยแห่งนี้ นอกจากนั้น
รัฐบาลยังได้ตั้งโรงสีข้าวนาคีเล็กตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีการทำนาอีกเป็นจำนวนมาก
ตลอดจนการตั้งสหกรณ์ขายข้าวขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อหาทางทำลายการผูกขาดการค้า
ของชาวจีน¹⁰ ต่อมารัฐบาลยังได้เพิ่มทุนของบริษัทข้าวไทยอีกหลายครั้งด้วยกันเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ และยังสามารถทำลายการผูกขาดข้าวออกนอกประเทศซึ่งชาวจีนเคยยึดครองมา
เป็นเวลาร่วมสิบ ๆ ปี โดยการให้สิทธิโควตาข้าวออกนอกประเทศแก่บริษัทการค้าของญี่ปุ่น
และบริษัทอังกฤษบางบริษัท ทำให้พ่อค้าชาวจีนหมดสิทธิค้าข้าวออกนอกประเทศ

การดำเนินนโยบายทำลายบทบาทค้าข้าวของรัฐบาลครั้งนี้ ได้สร้างความเสียหาย
ต่อชาวจีนอย่างมาก จนกระทั่งรัฐบาลจีนออกหนทางไปไม่ได้ จึงให้เอกอัครราชทูตของตน
ประจำกรุงวอชิงตัน เข้าพบ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อัครราชทูตของไทยประจำสหรัฐ-
อเมริกา พร้อมกับยื่นหนังสือประท้วงต่อรัฐบาลไทย ซึ่งหนังสือประท้วงนี้มีสาระสำคัญ คือ

รัฐบาลจีนรู้สึกเป็นกังวลมากเกี่ยวกับฐานะการณของจีนที่
อยู่ในประเทศไทย อันได้เกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินการขาย
นี้ที่บัญญัติและฝ่ายบริหารบางประการซึ่งรัฐบาลไทยได้กระทำ
เมื่อเร็ว ๆ นี้... การส่งข้าวออกนอกประเทศส่วนใหญ่เคยอยู่
ในมือของพ่อค้าจีนนับตั้งแต่รัฐบาลไทยได้จัดให้มีการควบคุมข้าว
พ่อค้าจีนได้รับความเสียหายเป็นอันมาก ต่อมาพ่อค้าจีนยังได้รับ
ความกระทบกระเทือนอีกจากการที่เจ้าหน้าที่ไทยได้ตกลงใจเมื่อ
เร็ว ๆ นี้ ในการให้สิทธิการส่งข้าวออกนอกประเทศแก่บริษัท
มิซซุย มิซซุบิชิ ของญี่ปุ่น และพ่อค้าอังกฤษบางคน เพราะเหตุนี้
พ่อค้าชาวจีนเป็นจำนวนมากจึงต้องมิดราน... เอกอัครราชทูตจีน
ใครขอให้อัครราชทูตไทยได้โปรดนำเรื่องนี้เสนอรัฐบาลไทย

¹⁰James C. Ingram, Economic Change in Thailand since 1850
(Stanford, California: Stanford University Press, 1955), p. 71

เพื่อดำเนินการอันสมควรที่จะทำให้ฐานะการคลังของคนจีนที่อยู่ในประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ ณ บัดนี้ ให้ดีขึ้น¹¹

แต่การประท้วงของรัฐบาลจีนก็ไม่เป็นผลใด ๆ เลย เพราะรัฐบาลไทยไม่ยินยอมให้ชาวจีนมีบทบาทในการค้าขายอีกต่อไป ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลยิ่งเพิ่มความเข้มงวดและเป็นปฏิปักษ์ทาง เศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นอีกหลายประการ

1.2 การประกาศใช้พระราชบัญญัติเรือสยาม พ.ศ. 2481 ในอดีต ถึงแม้รัฐบาลชุกก่อนจะเพิ่งประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตเรือจับสัตว์น้ำสยามไปแล้ว แต่กฎหมายเดิมฉบับนี้ก็ไม่สามารถบีบบังคับให้ชาวจีนเลิกลมอาชีพการทำประมงได้ เนื่องจากมีช่องโหว่ของกฎหมายหลายประการที่ทำให้ชาวจีนสามารถหลีกเลี่ยงและฝ่าฝืนได้ ต่อมาเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลจึงพยายามที่จะหมกมุ่นกำจัดไม่ให้ชาวจีนมีบทบาททางค้ำจุนนี้ให้ได้ โดยที่รัฐบาลไม่ได้คำนึงถึงปัญหาอื่น ๆ ที่จะติดตามมา ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเรือสยามฉบับใหม่ขึ้นมา โดยมีสาระสำคัญคือ การกำหนดให้ผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือสยามได้นั้น จะต้องมิใช่สัญชาติไทย ไม่ว่าจะส่วนบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล สำหรับกรณีที่เป็นนิติบุคคลนั้นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดจะต้องมิใช่สัญชาติไทย แต่ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งหมด นอกจากหุ้นส่วนเหล่านั้นจะต้องมิใช่สัญชาติไทยแล้ว ทุนของห้างหุ้นส่วนนั้นจะต้องเป็นทุนของบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติเป็นไทยไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของทุนทั้งหมด ส่วนกรณีที่เป็นบริษัทจำกัด นอกจากกรรมการส่วนมากต้องมิใช่สัญชาติไทยแล้ว คนประจำเรือของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าจะต้องเป็นบุคคลที่มี

¹¹สำเนา (ลับ) ไปรษณียากรที่ ท. 1188/2482, เรื่องเอกอัครราชทูตจีนส่งคำขอรองไปยังรัฐบาลไทยจากอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2484.

สัญชาติไทย¹² นอกจากนั้นแล้ว พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังห้ามไม่ให้บุคคลหรือนิติบุคคลที่ชาว
คุณสมบัติข้างต้นรับเช่าช่วงเรือของผู้อื่นมาดำเนินการประมงอีกด้วย¹³

เมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้ว ชาวจีนส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องเลิก
อาชีพประมงที่ตนเองเคยมีบทบาทมาก่อน เพราะนอกจากจะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย
แล้ว ชาวจีนยังตระหนักถึงความหยาบและมาตรการอื่น ๆ ของรัฐบาลที่เป็นปรีกัษต่อพวกตน
ยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นอีกด้วย แต่ พ.ร.บ. ฉบับนี้ถูกตราขึ้นใช้เนื่องจากเหตุผลสำคัญ
ของความเป็นชาตินิยมของรัฐบาล โดยปราศจากการพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบถึงผล
ดีและผลเสียที่จะติดตามมา จึงเป็นผลให้รายได้แผ่นดินที่ได้จากการประมงต้องตกต่ำลง
อย่างรวดเร็ว เพราะชาวไทยเองขาดความชำนาญและไม่มีทุนพอที่จะประกอบอาชีพนี้
ดังนั้นรัฐบาลจึงหาทางแก้ไขปัญหานี้ด้วยการเพิกเฉยปล่อยให้ชาวจีนฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้
เพื่อขจัดปัญหารายได้การประมงของประเทศที่ตกต่ำลงไป โดยคณะรัฐมนตรีตกลงเห็นพ้อง
กับข้อเสนอของหลวงเชวงศักดิ์สงคราม รัฐมนตรีร่วมคณะ ซึ่งได้เสนอว่า "มันจะไปยาก
อะไร สิ่งให้เจ้าพนักงานการประมงหลิวตาเสียก็แล้วกัน"¹⁴ ดังนั้น พ.ร.บ. ฉบับนี้จึง
ไม่ค่อยมีผลในแง่การปฏิบัติของรัฐบาลมากนัก นอกจากจะเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เป็น
ปรีกัษต่อชาวจีนเท่านั้น

1.3 การประกาศใช้พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พระราชบัญญัติเกลือ และ
พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2481 การที่รัฐบาลตราพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง

¹² "พระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา
(แผนกกฎหมาย), เล่ม 56, ภาค 1, ลงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2482, หน้า 230,
มาตรา 7 และหน้า 259, มาตรา 50.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 258, มาตรา 48.

¹⁴ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 76/2482, วันพุธที่ 24 มกราคม พ.ศ.
2482, เรื่องการจัดปลาทะเล, หน้า 17.

พ.ศ. 2481 โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อเข้าควบคุมกรรมวิธีการผลิตและตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงทั่วราชอาณาจักร ซึ่งส่งผลกระทบต่อเพื่อนอย่างมากต่อบริษัทเชลล์จำกัด และบริษัทไทยออยจำกัด ของตะวันตก แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้ส่งผลกระทบต่อเพื่อนชาวจีนซึ่งเป็นเอเยนต์ตัวแทนจำหน่ายน้ำมันของบริษัทตะวันตกอีกทอดหนึ่ง เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะสั่งคิใบอนุญาต (ผู้ขายน้ำมันทั้งปลีกและส่ง ที่ออกให้แล้ว) ชั่วคราว เพื่อเหตุแห่งความมั่นคงหรือเหตุอื่น ๆ แห่งนโยบายสาธารณะ¹⁵ นอกจากนี้ รัฐมนตรียังมีอำนาจกำหนดราคาหรือเปลี่ยนแปลงราคาสูงสุดและต่ำสุดของน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศ ทั้งราคาขายส่ง ราคาขายปลีก และราคาขายเฉพาะท้องถิ่น¹⁶ จากการที่รัฐบาลประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้จึงมีผลทำให้ชาวจีนที่เคยเป็นเอเยนต์ขายส่งและขายปลีกน้ำมันต้องเลิกลัมกิจการนี้เป็นจำนวนมาก เพราะรัฐบาลไม่ยินยอมออกใบอนุญาตขายน้ำมันแก่ชาวจีนต่อไปอีก

ส่วนพระราชบัญญัติเกลือและพระราชบัญญัติยาสูบ ซึ่งประกาศใช้ทั้งสองฉบับในปี พ.ศ. 2481 ก็ได้กำหนดให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตทำเกลือหรือปลุกยาสูบ ต้องนำเกลือและยาสูบที่ผลิตได้จำหน่ายแก่เจ้าพนักงาน หรือผู้รับเหมาของรัฐบาลตามราคาและเงื่อนไขที่กำหนดให้ พ.ร.บ. ทั้งสองยังบังคับให้ผู้จำหน่ายปลีกเกลือหรือยาสูบ ต้องซื้อจากเจ้าพนักงาน หรือผู้รับเหมาของรัฐบาลไปจำหน่ายเท่านั้น¹⁷

¹⁵"พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 56, ภาค 1, ลงวันที่ 17 เมษายน 2482, หน้า 323, มาตรา 17.

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 332, มาตรา 14.

¹⁷"พระราชบัญญัติเกลือ พุทธศักราช 2481," และ "พระราชบัญญัติยาสูบ พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่มที่ 55, ตอนที่ 36, ลงวันที่ 22 มีนาคม 2481, หน้า 1081, มาตรา 4-10, และหน้า 1089, มาตรา 10-15.

จากการตราพระราชบัญญัติยาสูบ ทำให้ธุรกิจการผลิตยาสูบของชาวจีนต้องล้มเลิกไปโดยปริยาย และขายกิจการโรงบมและมวนยาสูบให้แก่รัฐบาลไป นอกจากนี้ชาวจีนที่เป็นตัวแทนจำหน่ายยาสูบก็ต้องสูญเสียสิทธิที่ตนเคยมีมาก่อน เพราะรัฐบาลได้แต่งตั้งพ่อค้าคนไทยขึ้นมาเป็นตัวแทนจำหน่ายยาสูบแทน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมให้คนไทยค้าขายกว้างขวางขึ้นกว่าเดิม ส่วนพระราชบัญญัติเกลือ ก็เช่นเดียวกัน เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้ตลอดจนการเพิ่มภาษีขาออกเกลือของบริษัทเอกชน ทำให้บริษัทผลิตเกลือของชาวจีนซึ่งเคยควบคุมธุรกิจการค้าเกลือแต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย ต้องล้มเลิกกิจการหมดทั้ง 5 แห่ง ภายหลังที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้ประกาศใช้ได้ไม่นาน¹⁸

1.4 การห้ามไม่ให้ชาวจีนขี้เกลือและรถยนต์รับจ้าง ในปี พ.ศ. 2481 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเกลือ ฉบับที่ 2 และพระราชบัญญัติรถยนต์ ฉบับที่ 9 ซึ่งมีผลให้ชาวจีนต้องเลิกอาชีพนี้โดยปริยาย โดยพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ได้แก้ไขและยกเลิกข้อบกพร่องต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติเกลือ พ.ศ. 2478 ซึ่งเคยรับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตแก่ชาวจีนต่างค้ำซึ่งขี้เกลือและรถยนต์รับจ้าง

แต่ พ.ร.บ. ใหม่ที่เพิ่งประกาศใช้ครั้งนี้ ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่มีสิทธิที่จะได้รับอนุญาตให้ขี้เกลือและรถยนต์รับจ้างได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 17 ปีบริบูรณ์ และเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายเท่านั้น¹⁹ ส่วนพระราชบัญญัติรถยนต์รับจ้างก็เช่นกัน

¹⁸ G. William Skinner, Chinese Society in Thailand, An Analytical History (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1962), p. 262.

¹⁹ "พระราชบัญญัติเกลือ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 56, ภาค 1, ลงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2482, หน้า 278-279, มาตรา 3.

เพราะผู้ที่มีอาชีพอื่นนอกจากจะต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว ยังต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยตามกฎหมายอีกด้วย²⁰

1.5 การประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและขาย โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร พ.ศ. 2481 สำคัญสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้ว่า ผู้ใดจะทำการขายส่งหรือขายปลีกเนื้อสัตว์เหล่านี้ จะต้องยื่นคำร้องขอรับอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และจะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แก่บุคคลใดที่จะขายส่งหรือขายปลีกเนื้อสัตว์เหล่านี้ได้ตามที่เห็นสมควร ตลอดจนการกำหนดราคาขายส่งและขายปลีกอีกด้วย²¹

ถึงแม้รัฐบาลจะประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้โดยมุ่งที่จะกำจัดชาวจีนไม่ให้เป็นคู่แข่งชั้นของชาวไทยในการประกอบอาชีพฆ่าและขายสัตว์เหล่านี้ แต่กฎหมายนี้ก็ไม่ได้ผลมากนัก เพราะชาวจีนยังคงลักลอบฆ่าและขายเนื้อสัตว์ต่าง ๆ อยู่ในเวลานั้น โดยเฉพาะอาชีพการขายเนื้อหมู ซึ่งเป็นอาหารหลักอย่างหนึ่งที่ชาวจีนนิยมบริโภคทุกครัวเรือน โดยชาวจีนอาศัยวิธีการลักลอบฆ่าและตักสินบนเจ้าพนักงานอีกทอดหนึ่ง นอกจากนี้การที่ชาวจีนยังคงค้าขายเนื้อสัตว์ได้เช่นเดียวกับอดีต เพราะคนไทยเองไม่นิยมหันมาประกอบอาชีพฆ่าและขายเนื้อสัตว์ เพราะนอกจากไม่มีประสบการณ์ในการขายแล้ว ยังขัดกับความรู้สึกของคนไทยทั่วไปอีกด้วย ในการที่จะต้องมายึดอาชีพฆ่าสัตว์เพื่อขายเป็นอาหาร ดังนั้น พ.ร.บ. ฉบับนี้จึงไม่ค่อยมีผลในทางปฏิบัติมากนักด้วยเหตุผลข้างต้น

²⁰"พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 9) พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 56, ภาค 1, ลงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2482, หน้า 291-292, มาตรา 18.

²¹"พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและขายโค กระบือ แพะ แกะ และสุกร พุทธศักราช 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่มที่ 56, ตอนที่ 5, ลงวันที่ 17 เมษายน 2482, หน้า 337, มาตรา 7, 8 และ 9.

1.6 การยกเลิกผูกขาดการเก็บรังนกนางแอ่นของชาวจีน ในอดีตชาวจีน

เป็นผู้ผูกขาดการสัมปทานเก็บรังนกนางแอ่นเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2482 เมื่อรัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติการรังนกนางแอ่น พ.ศ. 2481 แล้ว อาชีพของชาวจีนก็ถูกเปลี่ยนมือไปทันที เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้กำหนดให้อาชีพการเก็บรังนกนางแอ่นเป็นอาชีพที่ต้องสงวนไว้ให้กิจการของรัฐบาลหรือตัวแทนของรัฐบาลเท่านั้น พ.ร.บ. นี้ยังห้ามไม่ให้ผู้ที่มิได้รับอนุญาตเข้าไปบนเกาะที่นกนางแอ่นทำรังอยู่ ถ้าหากฝ่าฝืนจะถูกปรับถึงหนึ่งพันบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับและทั้งจำ²²

ดังนั้น ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ถูกบังคับใช้เป็นกฎหมาย สิทธิสัมปทานของบริษัทเอกชนชาวจีนที่เคยมีอยู่เดิม จึงถูกยกเลิกหมดสิ้น จากการประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้

1.7 การยึดสวนยางพาราของชาวจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจาก

ในขณะนั้นความต้องการยางพาราในตลาดโลกสูงขึ้นตลอดเวลา เพราะที่ท่าจะเกิดสงครามโลกอีกครั้งหนึ่งกำลังมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นยางพาราซึ่งเป็นสินค้ายุทธปัจจัยจึงเป็นที่ต้องการของมหาอำนาจต่าง ๆ ต่อมารัฐบาลไทย จึงประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมยางพาราในปี พ.ศ. 2481 เพื่อควบคุมการส่งยางพารานอกประเทศ

ในขณะเดียวกันรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของพืชเศรษฐกิจชนิดนี้ จึงดำริที่จะสร้างองค์การสวนยางของรัฐบาลขึ้นมาเพื่อทำการเพาะปลูกและผลิตยางเอง แต่เนื่องจากสวนยางพาราในขณะนั้นอยู่ในกำมือของชาวจีนแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะชาวจีนฮกจิว (ซึ่งเป็นชาวจีนกลุ่มหนึ่งอยู่ในจังหวัดภูเก็ตของจีน ปัจจุบัน

²² "พระราชบัญญัติรังนกนางแอ่น พุทธศักราช 2482," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่มที่ 54, ภาค 1, ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2482, หน้า 1353, มาตรา 6 และมาตรา 10.

ชาวจีนเหล่านี้จะทำงานข่างพาราเป็นส่วนมาก (อยู่แถบบริเวณกิ่งอำเภอ نابอน, อำเภอ ฉวาง และอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ที่มีอาชีพทำงานข่างพารา)

ชาวจีนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอพยพมาจากรัฐเปรัก ของมลายู แล้วมาจับจองบริเวณ สองฝั่งรางรถไฟสายใต้จากสถานีรถไฟทุ่งสงถึงสถานีรถไฟสุราษฎร์ธานี²³ ที่กินส่วนใหญ่ ที่ชาวจีนพวกนี้จับจองสร้างสวนข่างพารา ส่วนมากเป็นที่ดินป่าสงวน ดังนั้นเมื่อรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงครามมีนโยบายที่จะตั้งองค์การสวนข่างพารา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลจึงส่งยี่สิบสวนข่างพาราของชาวจีนฮกจิวเหล่านี้ประมาณ สามพันไร่เศษ เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นครั้งนี้ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2484²⁴

การยี่สิบสวนข่างพาราของชาวจีนครั้งนั้นรัฐบาลจีนได้ให้เอกอัครราชทูตของคนที่ กรุงวอชิงตันประท้วงรัฐบาลไทยทันที เพราะรัฐบาลจีนถือว่าสวนข่างเหล่านี้คนจีนได้ทำมา เป็นเวลาหลายปีแล้ว โดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทย การที่คนจีนถูกยี่สิบสวนข่างและผู้ที่ อยู่อาศัยในสวนต้องถูกขับไล่ไปจากบ้านเรือนของตนด้วยนั้นไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง²⁵ แต่ การประท้วงของรัฐบาลจีนก็ได้รับการเพิกเฉยจากรัฐบาลไทย และต่อมาในสมัยหลัง องค์การสวนข่างพารา แห่งนี้ก็ได้เจริญก้าวหน้าและขยายเนื้อที่ทำการเพาะปลูกข่างพารา มากขึ้นจนถึงปัจจุบันนี้

²³ Perry Landon, The Chinese in Thailand (New York: Russell and Russell Co., 1973), p. 257.

²⁴ ลำเนา (ลับ) ไปรษณีย์อากาศ ที่ ต. 1188/2484, เรื่องเอกอัครราชทูตจีนส่ง คำขอร้องไปยังรัฐบาลไทย, จากอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ, ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2484.

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

1.8 การห้ามไม่ให้ชาวจีนจำหน่ายอาหารในสถานที่ราชการ เมื่อรัฐบาล

จอมพล ป. พิบูลสงครามบริหารประเทศ หลวงสินธุสงครามชัย ซึ่งดำรงตำแหน่ง
 ผู้บัญชาการทหารเรือและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลชุดนี้ ได้ออก
 คำสั่งห้ามไม่ให้ชาวจีนเข้าไปเกี่ยวข้องและค้าขายอะไรโดยเด็ดขาดในบริเวณฐานทัพเรือ
 สัตหีบ²⁶ ต่อมาอีกไม่นานกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ประกาศใช้ระเบียบห้ามมิให้ชาวจีน
 ต่างค้าวเข้าไปขายภายในบริเวณกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนของรัฐบาลทุกแห่ง
 โดยประกาศครั้งนั้นได้ระบุว่า ให้อนุญาตให้ขายอาหารในโรงเรียนได้เฉพาะพ่อค้าแม่ค้า
 ไทยเท่านั้น²⁷

โดยรัฐบาลได้ให้เหตุผลในการออกระเบียบฉบับนี้ว่า

1) กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ประสงค์จะฝึกปรี้อเด็กไทย
 ที่ได้รับการสั่งสอนในวิชาการทั่ว การค้า ได้มีโอกาสเป็นพ่อค้าแม่ค้า อันเป็นอาชีพที่ตน
 เองได้ฝึกฝนมาแล้ว

2) เพื่อหาวิธีป้องกันการขาดอาหาร หากจะเกิดเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็น
 ขึ้นมาภายหลัง

3) เพื่อปลูกฝังความนิยมให้คนไทยมีนิสัยถนัดในเชิงการค้าแต่เยาว์วัย²⁷

หลังจากนั้นอีกไม่นานเพียงปีเดียวเท่านั้น กระทรวงและหน่วยราชการอื่น ๆ ก็
 ได้ประกาศห้ามไม่ให้ชาวจีนทำอาหารเข้าไปจำหน่ายในสถานที่ราชการ จึงทำให้ชาวจีน
 ที่เคยมีอาชีพขายอาหารตามสถานที่ราชการต่าง ๆ ในประเทศไทย ต้องได้รับความกระทบ
 กระเทือนในการหาเลี้ยงครอบครัวอยู่ระยะหนึ่งในสมัยรัฐบาลชุดนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁶ หนังสือพิมพ์รายวันไทยใหม่, ฉบับที่ 51, ปีที่ 9, วันพฤหัสบดีที่ 2 กุมภาพันธ์
 2481, หน้า 5.

²⁷ หนังสือพิมพ์รายวันไทยใหม่, ฉบับที่ 18, ปีที่ 9 วันเสาร์ที่ 24 สิงหาคม
 2481, หน้า 1.

1.9 การห้ามมิให้ชาวจีนรับประมูลก่อสร้างงานของหน่วยราชการ ในปลาย

เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2484 จอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้มีคำสั่งถึงนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ว่า "การสร้างทางและสะพาน ตลอดจน การสร้างทางรถไฟ สิ่งเหล่านี้เป็นงานสัมพันธ์กับการป้องกันราชอาณาจักรอย่างสำคัญ ฉะนั้นต่อไปห้ามมิให้จ้างชาวต่างประเทศประมูลทำการก่อสร้าง และที่ได้ทำสัญญาไปแล้ว ก็ให้จัดการยกเลิกสัญญา โดยทางราชการจะทำเองต่อไป"²⁸

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของชาวจีนก็ต้องล้ม เลิกกิจการรับเหมางาน ของรัฐบาล และประสบการขาดทุนอย่างย่อยยับ เนื่องจาก กระทรวงคมนาคมและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี

1.10 การออกกฎหมายบังคับให้เจ้าของโรงงานธุรกิจใช้กรรมกรแรงงานชาว ไทย

นอกจากรัฐบาลจะตราพระราชกฤษฎีกาบังคับให้โรงสีข้าวทุกแห่ง ต้องว่าจ้าง แรงงานชาวไทยอย่างน้อย 50% ของแรงงานในโรงสีข้าวแต่ละแห่งแล้ว ในเดือน- พฤศจิกายน พ.ศ. 2482 รัฐบาลยังได้ออกกฎกระทรวงต่าง ๆ เพื่อบังคับให้โรงงาน อุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ จะต้องจ้างแรงงานคนไทยอย่างน้อย 75% ของแรงงาน ทั้งหมด จึงทำให้โรงงานต่าง ๆ ซึ่งเคยนิยมใช้แรงงานชาวจีนแทบทั้งหมด (ต้องประสบกับ ปัญหาการลดแรงงานคนจีนลง) แล้วเพิ่มแรงงานคนไทยเข้ามาแทนที่²⁹

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ชาวจีนประสบอยู่ในเวลานั้น ต่อมาก็คือยคลี่คลายขึ้น เนื่องจากโรงงานเอกชนชาวจีนส่วนมากมักหลีกเลี่ยงกฎข้อบังคับ และนำชาวจีนมาใช้เป็น แรงงานอยู่ในโรงงานของตนตามเดิม เพราะกรรมกรชาวจีนส่วนใหญ่มีความอดทนและ

²⁸อนันต์ พิบูลสงคราม, "คำสั่งนายกรัฐมนตรีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวง-
คมนาคม ลงวันที่ 30 พฤษภาคม 2484," จอมพล ป. พิบูลสงคราม เล่ม 2 (กรุงเทพฯ-
มหานคร : ศูนย์การพิมพ์, 2518), หน้า 103.

²⁹Perry Landon, op. cit., p. 242.

เสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการว่าจ้างกรรมกรไทยโดยทั่วไป นอกเหนือจากนั้นแล้ว คนไทยเองก็ไม่ค่อยจะยอมทำงานรับจ้าง ทั้ง ๆ ที่ทางราชการได้เปิดทางช่วยเหลือให้ทุกประการ³⁰

2) นโยบายส่งเสริมบทบาททางเศรษฐกิจแก่คนไทย

นอกจากรัฐบาลจะนำเอาหลักวิชาคินิยมมาจำกัดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนด้วยวิธีการต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว รัฐบาลยังดำเนินนโยบายส่งเสริมให้ชาวไทยมีบทบาทในทางเศรษฐกิจด้วยวิธีการอื่นอีกหลายประการ

2.1 การขยายรัฐวิสาหกิจให้มีบทบาทเพิ่มขึ้น ในอดีตรัฐบาลชุกก่อน ได้ตั้งรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ หลายชนิดด้วยกัน แต่รัฐวิสาหกิจซึ่งเพิ่งตั้งขึ้นเหล่านั้นส่วนใหญ่ยังเป็นกิจการที่เพิ่งเริ่มทดลองและยังไม่ค่อยปฏิบัติกันอย่างจริงจังนัก สำหรับ ทำธุรกิจค้าขายต่าง ๆ แข่งขันกับพ่อค้าชาวจีน แคพอถึงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐบาลนอกจากจะขยายกิจการของรัฐวิสาหกิจที่มีอยู่ก่อนให้เจริญเติบโตแล้ว ยังได้ตั้งรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าค่าพึ่งพ่อค้าเอกชนคนไทย จะไม่สามารถทำการค้าขายแข่งขันกับชาวจีนได้เลย รัฐบาลจึงจำเป็นต้องให้รัฐวิสาหกิจทำการผูกขาดการผลิตและการค้าสินค้าบางประเภทที่ชาวจีนเคยมีบทบาทมาก่อน

ตั้งนั้นนับตั้งแต่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการปรับปรุงรัฐวิสาหกิจเก่า ๆ ให้มีบทบาทเพิ่มขึ้น นอกนั้นรัฐบาลยังได้ตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นมาอีกหลายแห่ง ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2482 เป็นต้นมา เช่น การตั้งโรงงานทอผ้า โรงงานทำกระดาษ โรงงานกลั่นน้ำมัน โรงงานทำน้ำตาล โรงงานทำยางพารา โรงงานทำเครื่องกระป๋อง โรงงานทำนม โรงงานบุหรี และโรงงานสุราของรัฐบาล นอกจากนี้รัฐบาลยังดำริที่จะตั้งโรงเลื่อยไม้ และโรงงานถลุงแร่ในโอกาสต่อไปอีกด้วย³¹

³⁰ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 4/2482, วันจันทร์ที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2482, เรื่องการส่งเสริมสมรรถภาพของชาติ, หน้า 15.

³¹ อนันต์ พิบูลสงคราม, เรื่องเดิม, หน้า 112-113.

การตั้งรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่หรือการขยายรัฐวิสาหกิจเก่า รัฐบาลมักจะใช้วิธีการตราพระราชบัญญัติจัดการกู้เงินในประเทศเพื่อส่งเสริมการเกษตรหรือการตราพระราชบัญญัติเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลกู้เงินของประชาชนด้วยการขายพันธบัตรอีกทีหนึ่ง เช่นในปลายปี พ.ศ. 2481 รัฐบาลกู้เงินให้รัฐวิสาหกิจถึง 45 ล้านบาท ด้วยวิธีการขายพันธบัตรแก่ประชาชน³²

นอกจากนั้นแล้วสินค้าต่าง ๆ ที่รัฐวิสาหกิจเหล่านี้ผลิตได้ รัฐบาลก็มักให้ตัวแทนชาวไทยเป็นผู้จำหน่ายแก่ประชาชนอีกทอดหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมร้านค้าย่อยของชาวไทย ให้มีโอกาสขายสินค้าได้มากขึ้นและมีกำไรเพิ่มขึ้น แทนที่จะต้องผ่านมือพ่อค้าคนจีนซึ่งไม่นิยมให้เครดิตแก่พ่อค้าคนไทยโดยทั่วไป

2.2 การประกาศใช้พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484

เพราะรัฐบาลเกรงว่า ถ้าหากจะพึ่งคนต่างด้าวตั้งแต่ก่อน ภัยอันใหญ่หลวงจะต้องบังเกิดแก่ประเทศชาติและความเจริญทางเศรษฐกิจจะต้องหยุดชะงักอย่างแน่นอน กระทรวงเศรษฐกิจจึงเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อออกกฎหมายให้คนไทยทุกคนต้องทำงาน³³ ด้วยตนเองต่อมารัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484 ขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลในการที่จะประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพใด ๆ แก่คนไทย โดยห้ามมิให้ชาวต่างด้าวประกอบอาชีพหรือ

³² "พระราชบัญญัติจัดการกู้เงินภายในประเทศเพื่อเกษตรกรรมและเพื่ออุตสาหกรรม พ.ศ. 2481," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกฤษฎีกา), เล่ม 56 ภาค 1, ลงวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2482, หน้า 315 และ 319.

³³ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 4/2482, วันจันทร์ที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2482 เรื่องกระทรวงเศรษฐกิจเสนอออกกฎหมายให้คนไทยทุกคนต้องทำงาน หน้า 15 ก.

วิชาชีพชนิดอื่นอีกต่อไป³⁴ ต่อมาพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกมาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะปรากฏเป็นผลให้ชาวจีนต้องได้รับความยากลำบากมากยิ่งขึ้นในสมัยที่ประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะสงคราม ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป

2.3 พระราชบัญญัติจัดหางานให้ผู้อยู่อาศัย พ.ศ. 2484 ปัญหาคนไทยว่างงานเป็นจำนวนมากในขณะนั้น เป็นปัญหาเรื้อรังมาตั้งแต่สมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง แม้รัฐบาลชุดก่อน ๆ จะหาหนทางแก้ไขหลายวิธีด้วยกัน แต่ปัญหานี้ก็ยังคงเป็นปัญหาที่คาราคาซังมาถึงรัฐบาลชุดนี้ สาเหตุที่คนไทยต้องว่างงานเป็นจำนวนมากมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน เช่น คนไทยส่วนใหญ่ไม่คอยได้รับการศึกษา จึงทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะเข้ารับราชการแข่งขันกับคนส่วนน้อยที่มีโอกาสมากกว่าได้ ในขณะที่เดียวกันโรงงานและธุรกิจการค้าเอกชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นของชาวจีน ก็นิยมจ้างแรงงานราคาถูก และมีประสิทธิภาพที่เป็นชาวจีนด้วยกันเอง โอกาสที่จะทำให้แรงงานคนไทยต้องว่างงานจึงมีอยู่มาก นอกจากนั้นแล้ว ผู้ที่ว่างงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่กระตือรือร้น ไม่คอยจะยอมทำงานทั้งที่ทางราชการได้เปิดทางช่วยเหลือให้ทุกประการ รัฐบาลจึงเห็นว่า "ไม่เห็นมีทางใดดีกว่าการออกกฎหมายบังคับให้คนไทยทุกคนซึ่งอยู่ในเกณฑ์ทำงานได้ต้องทำงาน"³⁵

ด้วยเหตุผลนี้เอง เมื่อประเทศชาติกำลังเตรียมตัวทำสงคราม ในตอนปลายปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นบังคับใช้ โดยบังคับให้บุตรลูกนิติ-ภาวะทุกคนต้องมีอาชีพหรือรายได้เป็นปกติ โดยอาชีพหรือรายได้นั้นจะต้องไม่ขัดต่อ

³⁴ "พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพ พุทธศักราช 2484," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฤษฎีกา), เล่ม 58, ภาค 1, ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2482, หน้า 1153-1154, มาตรา 3, 4 และ มาตรา 5.

³⁵ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 4/2482 วันจันทร์ที่ 8 พฤษภาคม พุทธศักราช 2482, เรื่องส่งเสริมสมรรถภาพของชาติ, หน้า 15 - 16.

ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและความเจริญของประเทศชาติ พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังให้อำนาจแก่ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจพิจารณาส่งตัวผู้นั้นไปประกอบกรงงานในแหล่งประกอบกรงงานที่ทางรัฐบาลกำหนดขึ้น³⁶

2.4 การตรากฎหมายอื่น ๆ เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ชาวไทยมีบทบาททางเศรษฐกิจ

นอกจากรัฐบาลจะตราพระราชบัญญัติและดำเนินมาตรการส่งเสริมให้ชาวไทยมีบทบาทในทางเศรษฐกิจแทนชาวจีนซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว รัฐบาลยังได้ตรากฎหมายอื่น ๆ อีกเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว เช่น การตราพระราชบัญญัติการสวนควัว และการเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งควัวเรือน ในปี พ.ศ. 2482 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บังคับให้เจ้าของควัวเรือนทั่วราชอาณาจักร จะต้องทำสวนควัวและเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่คนอาศัยอยู่ตามชนิดที่กรมการอำเภอแต่ละแห่งจะได้กำหนดขึ้น ถ้าหากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ก็จะมีโทษปรับและการลงทัณฑ์ต่าง ๆ³⁷

นอกจากนั้น รัฐบาลยังได้ประกาศใช้รัฐนิยมฉบับต่าง ๆ ซึ่งรัฐนิยมแต่ละฉบับที่สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศให้ประชาชนชาวไทยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ ถึงแม้จะไม่ใช่เป็นกฎหมายแผ่นดินก็ตาม แต่ข้าราชการและประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติตามเหมือนกับเป็นกฎหมาย³⁸ รัฐนิยมที่รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศใช้

³⁶"พระราชบัญญัติจัดหางานให้ผู้ไร้อาชีพ พุทธศักราช 2482," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่ม 58, ภาค 1, ลงวันที่ 30 กันยายน 2484, หน้า 1222-1224, มาตรา 4, มาตรา 9 และมาตรา 10.

³⁷"พระราชบัญญัติการสวนควัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อประโยชน์แห่งควัวเรือน พุทธศักราช 2482," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 56, ภาค 2, ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2482, หน้า 1325-1327, มาตรา 4 และมาตรา 9.

³⁸รอง ศยามานนท์, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์ไทยสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงสมัยปัจจุบัน (สำหรับบัณฑิตชนปีที่ 4 แผนกประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2516.

ที่สำคัญสำหรับส่งเสริมบทบาททางเศรษฐกิจของชาวไทย คือ รัฐนิยมฉบับที่ 5 ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482 เพราะรัฐนิยมฉบับนี้ได้ชักชวนให้ประชาชนชาวไทยพึงพยายามใช้เครื่องแต่งกายควยรัดที่หาซื้อได้ในประเทศไทย ชาวไทยพึงพยายามช่วยกันสนับสนุนงานอาชีพการเกษตร พาณิชย อุตสาหกรรม และวิชาชีพของคนไทยด้วยกันเอง ตลอดจนการพยายามรักษามาตรฐานปรับปรุงคุณภาพงานอาชีพของตนให้ดียิ่งขึ้น และดำเนินกิจการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต³⁹

นอกเหนือจากมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังจัดตั้งโรงเรียนอาชีพะและพาณิชยกรรมขึ้นมาอีกหลายแห่ง ตลอดจนการตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ขึ้นในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนให้คนไทยมีความชำนาญในวิชาชีพต่าง ๆ ที่ประเทศไทยยังขาดแคลนบุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก⁴⁰

3) มาตรการทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีน

ภายหลังที่พรรคก๊กมินตั๋งสามารถโค่นราชวงศ์แมนจูได้สำเร็จ และตั้งรัฐบาลปกครองประเทศจีนที่กรุงนานกิง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยก็ได้ดำเนินนโยบายเพิ่มความเข้มงวดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีน แม้ในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลก็ได้ใช้นโยบายทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อควบคุมบทบาทของชาวจีนในค่านับตลอดมา แทนนโยบายหรือมาตรการทางการเมืองในสมัยนั้น

³⁹ "ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรัฐนิยมฉบับที่ 5 เรื่องให้ชาวไทยพยายามใช้เครื่องอุปโภคบริโภคที่มีกำเนิดหรือหาซื้อได้ในประเทศไทย วันที่ 1 พฤศจิกายน 2482," ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 56, ตอนที่ 55, ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2482, หน้า 2359.

⁴⁰ Richard J. Coughlin, Double Identity: The Chinese in Modern Thailand (Hong Kong: Hong Kong University Press, 1960), p. 129.

ส่วนมากมักเป็นนโยบายที่เป็นตัวหนังสือมากกว่าการปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้นชาวจีนจึงสามารถดำรงชีวิตและเคลื่อนไหวในทางการเมืองตามปกติเหมือนกับที่เคยปฏิบัติมา⁴¹

นอกจากนั้น รัฐบาลจีนยังได้ควบคุมกิจการทางการเมืองของชาวจีนในประเทศไทยตลอดเวลา เพราะรัฐบาลจีนได้รับความสำเร็จในประเทศจีนก็เพราะการช่วยเหลือของชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียอาคเนย์เป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจีนจึงถือว่า ชาวจีนในประเทศไทยเป็นสมาชิกของครอบครัวการเมืองที่ตนเองให้ความหวังแนบแน่น และทายาทของชาวจีนโพ้นทะเลไม่ว่าที่ชั่วอายุคนก็ตาม ล้วนแต่เป็นพลเมืองที่ถูกคองตามกฎหมายของจีนทั้งสิ้น⁴²

ดังนั้น ปัญหาทางการเมืองต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนจึงสร้างความไม่พอใจแก่รัฐบาลไทยตลอดมา เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้บริหารประเทศแล้ว รัฐบาลชาตินิยมชุดนี้จึงได้ดำเนินมาตรการทางการเมืองหลายประการ เพื่อเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนทันที

3.1 การสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนในประเทศไทย ในอดีตถึงแม้รัฐบาลจะเพิ่มความเข้มงวดกวดขันหนังสือพิมพ์จีนมากพอสมควร แต่หนังสือพิมพ์จีนส่วนใหญ่ก็ยังเคลื่อนไหวอย่างเสรี เพราะการก้าวก่ายหนังสือพิมพ์จีนอย่างเค็ดขาดเลยยังไม่ได้มีการกระทำ ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลในขณะนั้นคงตระหนักดีว่า ชาวจีนในประเทศไทย ไม่ว่าจะอยู่ในชุมชนใหญ่หรือชุมชนขนาดเล็ก ต่างให้ความสำคัญแก่หนังสือพิมพ์เป็นอันมาก

⁴¹Von Der Mehden, Religion and Nationalism in Southeast Asia (Madison, Milwaukee: The University of Wisconsin Press, 1968), p. 44.

⁴²Lea E. William, The Future of the Overseas Chinese in Southeast Asia (New York: McGraw-Hill Book Co., 1966), p. 4.

เพราะในแต่ละชุมชนของชาวซันล้วนแต่มีสถานที่สำหรับอ่านหนังสือพิมพ์จีนแทบทุกแห่ง⁴³ แต่รัฐบาลไทยก็ตระหนักดีว่า หนังสือพิมพ์จีนมีบทบาทสำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่ง ในการที่จะกระตุ้นความรู้สึกและสำนึกชาตินิยมเป็นเงินทองเวลา

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามเข้าบริหารประเทศและได้รับความสนับสนุนจากประชาชนอย่างเต็มที่ในการดำเนินนโยบายกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมให้ชาวไทยรักชาติมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อหนังสืออย่างรุนแรง ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐบาลที่จะปกครองประเทศแบบเผด็จการตลอดไป⁴⁴.

รัฐบาลจึงได้ส่งกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นโรงพิมพ์หนังสือพิมพ์จีนหลายแห่งที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จีนที่ร่วมมือกับสมาคมลับต่าง ๆ เพื่อทำการต่อต้านญี่ปุ่นอยู่ในขณะนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจค้นพบเอกสารที่แสดงว่าให้การร่วมมือต่อต้านญี่ปุ่นจริง รัฐบาลก็ได้สั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนแต่ละฉบับทันที แม้จะถูกหนังสือพิมพ์จีนส่วนที่เหลือ คัดค้านการโฆษณาตรกรารุนแรงต่อชาวจีนก็ตาม

ต่อมาภายหลัง รัฐบาลเพิ่มความเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนมากยิ่งขึ้น เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าหนังสือพิมพ์จีนเป็นอุปสรรคสำคัญที่คอยคัดค้านการดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่าง ๆ ของรัฐบาล ดังนั้นตั้งแต่ช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2482 รัฐบาลจึงสั่งปิดหนังสือพิมพ์จีนด้วยวิธีการต่าง ๆ เกือบหมด ยังคงเหลือแต่เพียงหนังสือพิมพ์จุงหยวนป้อ (Chung-yuan Pao) ฉบับเดียวเท่านั้น⁴⁵

⁴³ Kenneth Perry Landon, Siam in Transition (New York: Greenwood Press, Publishers, 1968), p. 90.

⁴⁴ Donald E. Nuechterlein, Thailand and the Struggle for Southeast Asia (New York: Cornell University Press, 1965), pp. 42 - 44.

⁴⁵ G. William Skinner, op. cit., p. 267.

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมารัฐบาลจึงสามารถดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่เป็น
 ปฏิบัติต่อชาวจีนได้สะดวกง่ายดายขึ้น โดยปราศจากเสียงคัดค้านของหนังสือพิมพ์จีน ใน
 ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์จีนที่เหลือเพียงฉบับเดียว รัฐบาลก็สามารถควบคุมและกำหนด
 นโยบายต่าง ๆ ให้คล้อยตามนโยบายของรัฐบาลได้

3.2 การสั่งปิดโรงเรียนจีน โรงเรียนจีนเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างหนึ่ง ใน
 การกระตุ้นจิตชาตินิยมและการคงไว้ซึ่งความเป็นจีนตลอดไปแก่ลูกหลานชาวจีนในประเทศไทย รัฐบาลภายหลังจากเปลี่ยนการปกครองจึงไม่พอใจโรงเรียนจีนตลอดมา พอมาถึงรัฐบาล
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม การแสดงออกซึ่งความเป็นปฏิปักษ์ต่อโรงเรียนจีนจึงเป็นไปอย่าง
 ก้าวขวางและรวดเร็วยิ่ง เพราะในการประชุมคณะรัฐมนตรีปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ.
 2482 ปัญหาเรื่องโรงเรียนจีนได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณา โดยนายพลเรือตรี หลวง
 สิ้นธุสงครามชัย ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอว่า "เรื่องโรงเรียน
 จีนเราควรตกลงกันว่าพร้อมที่จะให้เลิกหรือไม่ เพราะการปิดโรงเรียนจีนไม่ได้ผล"⁴⁶
 ในที่สุดคณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็นหลักการไม่ควรให้มีโรงเรียนจีน โดยมอบอำนาจการคัด
 สิ้นใจต่าง ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และไม่ต้องแก้
 กฎหมายใหม่ ถ้าหากรัฐมนตรีฯ เห็นสมควรปิดก็ให้ปิดได้เลยทีเดียว เมื่อโรงเรียนใด
 ถูกปิดไปแล้ว ก็ไม่ยอมให้มีการตั้งใหม่⁴⁷

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา รัฐบาลก็ดำเนินการอย่างเด็ดขาดเพื่อที่จะสั่งปิดโรงเรียน
 จีน โดยกระทรวงศึกษาธิการสามารถที่จะหาสาเหตุต่าง ๆ มาอ้างเป็นหลักฐานในการ

⁴⁶ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 15/2482, วันพุธที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.
 2482, เรื่องปัญหาโรงเรียนจีน, หน้า 6 - 7.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

สั่งปิดโรงเรียนจีนได้อย่างง่ายดาย เพราะโดยปกติแล้วโรงเรียนจีนทั่วไปในขณะนั้นมักจะมีข้อบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดที่ทางกระทรวงศึกษาธิการสามารถสั่งปิดได้ทั้งสิ้น เช่น

- 1) การใช้ครูทำการสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 2) ใช้แบบเรียนที่ไม่ได้รับอนุมัติจากกระทรวง และทำการสอนไม่ตรงตามตารางสอน ซึ่งโดยมากมักสอนภาษาจีน ส่วนวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ก็ไม่ค่อยสอนหรือสอนแต่น้อย
- 3) ช่วยเหลือปิดบังเด็กในเกณฑ์บังคับ ระหว่างอายุ 7 - 14 ปี ที่ไม่มาเรียนตามปกติ แคลงบัญชีเรียกชื่อให้เป็นการมาเรียน
- 4) มีการอบรมสั่งสอนนักเรียนจีนให้เกิดคหังคนไทยและประเทศไทย
- 5) ใช้สถานที่ของโรงเรียนเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย
- 6) บางโรงเรียนมีห้องเรียนที่ซ่อนเร้นเป็นที่ลักลอบสอนวิชาที่ตองห้าม เช่น ลัทธิการเมืองชาตินิยม หรือเป็นที่หลบซ่อนของครูเถื่อนที่ไม่ได้ขอจดทะเบียน
- 7) บางโรงเรียนที่สอนทั้งแผนกประถม (รับเด็กในเกณฑ์บังคับได้) และแผนกจีน (รับเด็กในเกณฑ์บังคับไม่ได้) มักจะเอาเด็กที่อยู่ในเกณฑ์บังคับเข้าไปเรียนในแผนกจีน⁴⁸ ข้อบกพร่องและความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ รัฐบาลสามารถที่จะนำเอาพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 มาใช้สั่งปิดโรงเรียนจีนในขณะนั้นได้ทันที เพราะตามมาตรา 33 ของ พ.ร.บ.ฉบับนี้ระบุไว้ว่า "รัฐมนตรีหรือข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจถอนใบอนุญาตซึ่งได้ออกให้แก่เจ้าของโรงเรียน หรือชั่วคราว เมื่อได้ปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง"⁴⁹ ดังนั้น โรงเรียนจีนที่เคยมีอยู่

⁴⁸สภาวิจัยแห่งชาติ, รายงานขั้นต้นการวิจัยเรื่องปัญหาคนจีนในประเทศไทย (พระนคร : สภาวิจัยแห่งชาติ, 2506) (อัดสำเนา) หน้า 35.

⁴⁹เสถียร ลายลักษณ์, "พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479," ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 50 (พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมด, 2480), หน้า 308.

มากมายในอดีต เช่น ปี พ.ศ. 2481 มีทั้งสิ้น 294 โรงเรียน แต่ได้เลิกกิจการไปเองในปีต่อมา รวม 51 โรงเรียน ส่วนที่เหลือทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้สั่งปิดในระหว่างปี พ.ศ. 2481 - 2483 อีก 242 โรงเรียน⁵⁰ ยังเหลือแต่โรงเรียนราษฎร์สอนภาษาจีนขนาดเล็กรีก 1 โรงเรียน ชื่อโรงเรียน "ชั้นวิทยา" ซึ่งมีเจ้าของและผู้จัดการเป็นคนไทย (ซึ่งในเวลาต่อมาโรงเรียนนี้ได้โอนกิจการให้สมาคมจีนแต่จังหวัดแห่งประเทศไทย และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนโกศลวิทยา ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลวัดคอนอำเภอยานนาวา ใกล้กับสถานที่ตั้งโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย)

การที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามดำเนินมาตรการเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนอย่างรุนแรง โดยเฉพาะการสั่งปิดโรงเรียนจีนแทบทั้งหมด ได้สร้างความขมขื่นเป็นอันมากต่อชาวจีน จนกระทั่งนักเขียนชาวจีนในประเทศไทยขณะนั้นถึงกับกล่าวว่า "ชาวจีนในประเทศสยามกำลังตกอยู่ในสภาพสูญสิ้นความหวังอย่างสิ้นเชิง เพราะชนบทรวมนิยมประเพณีของพวกเขาถูกทำลายลงแทบหมดสิ้น"⁵¹ รัฐบาลจีนไม่อาจจะนิ่งเฉยให้ชาวจีนในประเทศไทยตกอยู่ในสภาพทันทูขี้ค้ำลำพังได้ จึงแต่งตั้งให้มหาเศรษฐีชาวจีนที่สิงคโปร์คือ นายโอวฮุ้นไฮ้ เดินทางเข้ามาเจรจากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของไทยเพื่อขอความกรุณาให้รัฐบาลไทยผ่อนคลายนโยบายความรุนแรงต่อหนังสือพิมพ์และโรงเรียนจีนที่รัฐบาลไทยกำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้น พร้อมกันนั้นรัฐบาลจีนยังได้ส่งที่ปรึกษาสถานทูตจีนประจำลอนดอนเข้าพบพระมกุฎราชกุมารี อัครราชทูตไทยประจำอังกฤษ เพื่อมอบบันทึกขอร้องให้รัฐบาลไทยยินยอมให้ผู้แทนรัฐบาลจีนมาดูแลรับผิดชอบในเรื่องหนังสือพิมพ์และ

⁵⁰ พิชัย รัตนพล, "วิวัฒนาการการควบคุมโรงเรียนจีน" (วิทยานิพนธ์เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2512) (อัครสำเนา), หน้า 92.

⁵¹ G. William Skinner, *op. cit.*, p. 269.

โรงเรียนจีนในประเทศไทย⁵²

แต่รัฐบาลไทยก็ไม่ยินยอมเพราะถือว่า ปัญหาเหล่านี้เป็นกิจการภายในของประเทศไทย ดังนั้นข้อเสนอก่าง ๆ ของรัฐบาลจีนจึงถูกปฏิเสธโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลยังได้ดำเนินนโยบายควบคุมการศึกษาของชาวจีนในระยะยาวอีกด้วย โดยรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกและแก้ไขบทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 เพื่อเพิ่มความเข้มงวดและขยายอำนาจของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น แล้วประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 และพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2484 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียน ตลอดจนการเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายในการตั้งโรงเรียนเถื่อนและสอนลัทธิต่าง ๆ โดยเพิ่มโทษเป็นจำคุกแทนการลงโทษปรับนับอดีตที่เคยผ่านมา⁵³ ดังนั้นชาวจีนจึงต้องประสบปัญหาความเข้มงวดเหี้ยมของรัฐบาลไทยในเรื่องไม่ยินยอมให้มีการตั้งโรงเรียนจีนตลอดมา จนสิ้นสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

3.3 การจับกุมและเนรเทศชาวจีนที่ต่อต้านญี่ปุ่น นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 สงบลง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้ให้ความสนิทสนมกับประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะประเทศอังกฤษตลอดมา แต่พอถึงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

⁵² สำเนา (ลับ) ไปรษณีย์อากาศที่ ท.409/2484,

เรื่องรัฐบาลจีนต้องการจะส่งผู้แทนมาดูแลรับผิดชอบในเรื่องหนังสือพิมพ์และโรงเรียนจีน, จากอัครราชทูตไทย ณ กรุงลอนดอน ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2484.

⁵³ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 62/2484 วันพุธที่ 3 ธันวาคม 2484, เรื่องร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2484, หน้า 3.

รัฐบาลก็ดำเนินนโยบายต่างประเทศเพิ่มความสนิทสนมกับประเทศญี่ปุ่นมากกว่าประเทศใดในโลก⁵⁴ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องการให้ประเทศญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรรองและให้การช่วยเหลือไทย ในการเรียกร้องและต่อสู้เอาดินแดนคืนจากฝรั่งเศสและอังกฤษ แต่ในขณะที่เดียวกันชาวจีนในประเทศไทยก็เป็นปฏิปักษ์ต่อญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นดำเนินการสงครามรุกรานจีนตลอดเวลา และในสมัยนั้นญี่ปุ่นยิ่งโหมโจมตีประเทศจีนเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีต เมื่อเป็นเช่นนั้นชาวจีนในประเทศไทยยอมหลีกเลี่ยงไม่พัวพันที่จะต้องเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลไทยซึ่งกำลังดำเนินนโยบายต่างประเทศให้ความสนิทสนมเป็นพิเศษกับรัฐบาลญี่ปุ่นในขณะนั้น

รัฐบาลจึงได้ทำการปราบปรามจับกุมชาวจีนซึ่งทำการรณรงค์ต่อต้านญี่ปุ่นด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การตั้งสมาคมลับเพื่อร่วมมือกันปิดตลาดสินค้าญี่ปุ่นในประเทศไทย การกลุ่มรุมทำร้ายและประทุษร้ายชาวจีนและชาวจีนที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับประเทศจีน ตลอดจนการเรียกรไ้เงินทองและยุทโธปกรณ์ไปช่วยเหลือเมืองแม่ของตน เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นโรงพิมพ์หรือโรงเรียนจีนแห่งใดพบหลักฐานที่แสดงว่าให้ความร่วมมือต่อต้านญี่ปุ่น รัฐบาลก็จะสั่งปิดทันที พร้อมกันนั้นก็จับกุมกุมตัวผู้ที่รวมงานเพื่อรอกการเนรเทศต่อไป

นอกจากนั้น กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกันปราบปรามสมาคมลับและสมาชิกชาวจีน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ของชาวจีนในประเทศไทยที่ให้ความร่วมมือกันต่อต้านญี่ปุ่น เช่น การจับกุมเจ้าหน้าที่ของธนาคารโอเวอร์ซี กับธนาคารกวางตุ้งจำกัด ซึ่งมีสาขาอยู่ในกรุงเทพฯ ในข้อหาให้การสนับสนุนสมาคมลับ⁵⁵ ดังนั้นจึงเชื่อกันว่าในสมัยนี้ชาวจีนจะต้องถูกจับกุมและรอกการเนรเทศเป็นจำนวนมาก เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม

⁵⁴ Paul Sithi - Amnuai, Finance and Banking in Thailand

(Bangkok: Thai Watana Panich, 1964), p. 51.

⁵⁵ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 33/2482 วันศุกร์ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2482, เรื่องธนาคารโอเวอร์ซีกับธนาคารกวางตุ้ง, หน้า 6.

ถือว่า นอกจากจะไม่ยอมให้มีโรงเรียนจีนแล้ว รัฐบาลจะต้องไม่ยอมให้มีสมาคมลับในประเทศไทยโดยเด็ดขาด⁵⁶ แต่เนื่องจากในขณะนั้นประเทศจีนกำลังถูกโจมตีอย่างหนักจากญี่ปุ่นและประเทศอื่น ๆ ก็ไม่ยอมรับชาวจีนที่ถูกเนรเทศ รัฐบาลจึงต้องสร้างสถานที่กักกันและควบคุมชาวจีนขึ้นโดยเฉพาะอีกแห่งหนึ่งที่จังหวัดเพชรบูรณ์

นอกจากรัฐบาลจะเพิ่มความเข้มงวดและจับกุมชาวจีนแล้ว ในระยะเวลาต่อมาบุคคลสำคัญของชาวจีนที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ยังถูกจับกุมตัวอีกหลายคน โดยเฉพาะการจับกุมผู้นำสมาคมจีนต่าง ๆ เช่น สมาคมจีนแท้ใจ, สมาคมจีนไหหลำ และสมาคมจีนฮกเกี้ยนแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ผู้นำชาวจีนที่สำคัญ ๆ บางคนยังถูกภัยมืดคุกคามจนถึงเสียชีวิต เช่น การลอบสังหารประธานหอการค้าจีนในปลายปี พ.ศ. 2484 โดยทางการไม่สามารถพิสูจน์ความคลุมเครือหรือหาหลักฐานได้ว่า ใครเป็นผู้ฆ่าหรือผู้จ้างงานครั้งนี้⁵⁷

การดำเนินนโยบายปราบปรามและเป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงต่อชาวจีนมีผลทำให้จอมพลเจียงไคเช็ค ประธานคณะมนตรีป้องกันชาติอันสูงสุดแห่งประเทศจีน ต้องส่งโทรเลขมาให้จอมพล ป. พิบูลสงครามในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2482 โดยโทรเลขฉบับนี้ จอมพลเจียงไคเช็คชี้ให้เห็นว่า ...ชาวจีนที่พำนักอยู่ในประเทศไทยนอกจากจะเป็นผู้ที่รักความสงบและเคารพกฎหมายอยู่ชั่วนี้วันครแล้ว ยังเป็นผู้ทำงานอย่างรอบคอบและขยันขันแข็งโดยไม่มีจุดประสงค์อื่นใดนอกจากการทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และอุทิศหน้าที่ตนเองช่วยเหลือสวัสดิภาพและความรุ่งเรืองของประเทศไทย จอมพลเจียงไคเช็ค

⁵⁶ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ 62/2482, วันศุกร์ที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2482, เรื่องปัญหาคนจีน, หน้า 25.

⁵⁷ G. William Skinner, Leadership and Power in the Chinese Community of Thailand (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1958), pp. 14-15.

จึงขอความกรุณารัฐบาลไทย ให้ความคุ้มครองอย่างเต็มที่แก่ชีวิตและทรัพย์สินของ
ชาวจีนที่พำนักอยู่ในประเทศไทย และให้อนุญาตแก่ชาวจีนในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง
ตามกฎหมาย โดยปราศจากการข่มเหงรังแกใด ๆ เหมือนที่เคยผ่านมา⁵⁸

ถึงแม่จอมพล ป. พิบูลสงครามจะได้โทรเลข ไปให้จอมพลเจียงไคเช็ค
ในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2482 โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามยืนยันว่า "รัฐบาล
จะอำนวยความสะดวกเต็มที่แก่ชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองจีนที่อยู่ในประเทศนี้ และ
อนุญาตให้ชาวจีนประกอบกิจการโดยชอบด้วยกฎหมายได้โดยไม่ถูกเบียดเบียน..."⁵⁹
แต่รัฐบาลก็ยังไม่ยอมยกเลิก มาตรการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีน แต่กลับทวีความเป็น
ปฏิปักษ์ต่อชาวจีนมากยิ่งขึ้นในสมัยต่อมา ซึ่งเป็นสมัยที่ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงคราม

ข) สมัยที่ประเทศไทยอยู่ในภาวะสงคราม

ประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสงครามนับตั้งแต่มีการเรียกร้องและทำสงคราม
ช่วงชิงดินแดนจากประเทศฝรั่งเศส ในปลายปี พ.ศ. 2483 ถึงกลางปี พ.ศ. 2484
หลังจากนั้นต่อมาประเทศไทยก็ได้ดำเนินนโยบายผูกพันตนเองเข้ากับญี่ปุ่น จนกระทั่งเข้า
ร่วมทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ตามลำดับ แต่ก่อนที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่สองในเอเชีย
อาคเนย์ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ได้เตรียมพร้อมที่จะเผชิญภาวะสงครามอยู่
แล้ว ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่าสงครามโลกครั้งที่สองจะต้องขยายตัวมาถึงเอเชีย
อาคเนย์และประเทศไทยอย่างแน่นอน รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนด

⁵⁸ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 69/2482, วันพุธที่ 6 ธันวาคม
พุทธศักราช 2482, เรื่องโทรเลขเจียงไคเช็คถึงนายกรัฐมนตรี, หน้า 13 - 14.

⁵⁹ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 69/2482, วันพุธที่ 6 ธันวาคม
พ.ศ. 2482, สำเนาคำแปลร่างโทรเลขตอบของนายกรัฐมนตรีถึงเจียงไคเช็ค, หน้า 14.

หน้าที่คนไทยในเวลารบ พุทธศักราช 2484 และยังสามารถเรียกกรมพลทหารกองหนุน ตลอดจนการให้มาตรการต่าง ๆ สำหรับบังคับใช้กับประชาชนในยามสงครามตลอดมา ดังนั้น ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดในขณะที่ประเทศไทยเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่สอง ก็คือชาวจีนภายในประเทศไทย เพราะนอกจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ตามแนวทฤษฎีชาตินิยมของรัฐบาลตั้งแต่นั้นแล้ว ในภาวะสงครามเช่นนี้ชาวจีนยังคงกลายเป็นชนชาติศัตรูคู่ปรปักษ์การทำสงครามอีกด้วย ชาวจีนในสมัยนั้นจึงถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ อย่างรุนแรง จนกระทั่งชาวจีนเองก็รู้สึกว่าคุณเองกำลังถูกรังแก และนี่ก็ถึงแก่กรรมที่เป็นกลางในขณะนั้นก็ยอมรับว่า มาตรการบางอย่างของรัฐบาลที่นำมาใช้กับชาวจีนรุนแรงเกินควร จนกลายเป็นกระบวนการจ้องล้างจ้องผลาญชาวจีน⁶⁰ สำหรับมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนในสมัยนั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

- 1) มาตรการทางเศรษฐกิจที่มีต่อชาวจีน
- 2) มาตรการทางการเมืองและสังคมในสมัยสงคราม

1) มาตรการทางเศรษฐกิจที่มีต่อชาวจีนในสมัยสงคราม

ถึงแม้รัฐบาลจะใช้นโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจควบคุมชาวจีนตั้งแต่คนที่เข้าบริหารประเทศชาติเพื่อที่จะข้อย่อยแบ่งบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนให้เปลี่ยนมาอยู่ในมือชาวไทย แต่การดำเนินนโยบายทางด้านนี้ของรัฐบาลก็ยังไม่เป็นที่พอใจของหัวหน้ารัฐบาล เพราะนอกจากหัวหน้ารัฐบาลคือจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นผู้นำลัทธิชาตินิยมแล้ว ในสมัยที่ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะสงคราม จอมพล ป. พิบูลสงครามยังถือว่า "การทำสงครามสมัยนั้นนอกจากจะทำสงครามทางอาวุธแล้ว ยังจะต้องทำสงครามทางเศรษฐกิจและทางวัฒนธรรมด้วย ในทางเศรษฐกิจนั้นถ้าเราจะให้สู้กับเขาได้ การค้าทั้งหมดของ

⁶⁰ Perry Landon, op.cit., p. 190.

ประเทศจะต้องอยู่ในความควบคุมของเรา"⁶¹

ในขณะเดียวกันเนื่องจากภาวะการว่างงานของคนไทยเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ นับตั้งแต่เปลี่ยนการปกครองมา จนกระทั่งถึงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทั้งนี้ เนื่องจากสาเหตุประการหนึ่งคือ การแย่งงานและอาชีพต่าง ๆ ของกรรมกรชาวจีน เพราะในขณะนั้นแรงงานต่าง ๆ ที่ใช้ในประเทศไทย ยกเว้นงานทางคานเกษตรกรรม กรรมกรแรงงานชาวจีนยึดครองอยู่ถึง 60 - 70% ของปริมาณแรงงานทั้งหมดที่ใช้ภายในประเทศ⁶² ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ในทางเศรษฐกิจต่อชาวจีนเพิ่มมากขึ้น

1.1) การกำหนดอาชีพและวิชาชีพไว้ให้เฉพาะแก่คนไทย ทั้งที่พระราชบัญญัติช่วยอาชีพและวิชาชีพได้ประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2484 แต่รัฐบาลก็ยังไม่ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาใด ๆ เพื่อกำหนดอาชีพที่สงวนไว้ให้คนไทยโดยเฉพาะ พระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพสำหรับคนไทย เพิ่งจะมาประกาศใช้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2485 ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเตรียมพร้อมอยู่ในภาวะสงคราม ทั้งนี้เพราะรัฐบาลไม่สามารถหาข้อยุติในการเลือกอาชีพและวิชาชีพต่าง ๆ ที่คนไทยมีหนทางทำได้ง่าย ตลอดจนการงานชนิดใดที่รัฐบาลควรจะให้คนไทยทำได้บ้าง ⁶³

สำหรับพระราชกฤษฎีกากำหนดอาชีพและวิชาชีพสำหรับคนไทยที่รัฐบาลได้ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2485 ได้กำหนดอาชีพต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ไว้ให้เฉพาะแก่คนไทยคือ

- 1) การทำหรือการหล่อพระพุทธรูป
- 2) การรับจ้างขายพระพุทธรูป

⁶¹ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 3/2485, วันพุธที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2485, เรื่องนโยบายเกี่ยวกับการพาณิชย์, หน้า 23.

⁶² N.A. Simoniya, op. cit., p. 95.

⁶³ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 23/2484, วันพุธที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2484, เรื่องอาชีพของคนไทยในประเทศไทย, หน้า 12 - 16.

- 3) การตัดฟัน
- 4) การรับจ้างขายฟัน (เว้นแต่ขายย่อยให้ร้านชำ)
- 5) การเผาถ่าน
- 6) การรับจ้างขายถ่าน (เว้นแต่ขายย่อยให้ร้านชำ)
- 7) การทำชัน
- 8) การรับจ้างขายชัน (เว้นแต่ขายย่อยให้ร้านชำ)
- 9) การทำน้ำมันยาง
- 10) การรับจ้างขายน้ำมันยาง (เว้นแต่ขายย่อยให้ร้านชำ)
- 11) การทำไต้
- 12) การรับจ้างขายไต้ (เว้นแต่ขายให้ร้านชำ)
- 13) การทำอิฐหรือการรับจ้างขายอิฐ
- 14) การทำหมวกสตรี
- 15) การตัดการเย็บเสื้อผ้าสตรี
- 16) การย้อมมะเกลือ
- 17) การทำสิ่งจักสานเฉพาะสำหรับเป็นเครื่องใช้ในบ้านหรือโรงเรียน (เว้นแต่เสื่อ)
- 18) การทำเครื่องเขิน
- 19) การทำเครื่องถม
- 20) การแกะสลักลวดลายไทย
- 21) การเรียงพิมพ์อักษรไทย
- 22) การทำดอกไม้เพลิง
- 23) การทำตุ๊กตาหรือของเล่นสำหรับเด็ก
- 24) การทำร่ม
- 25) การตัดผม
- 26) การเป็นทนายความ

27) การคัดค้าน⁶⁴

นอกจากนั้น รัฐบาลยังทำการส่งเสริมร้านค้าย่อยของคนไทยให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยรัฐบาลได้ชักชวนให้พ่อค้านายทุนที่เก็บทุนสินค้าต่าง ๆ ไว้ให้ความร่วมมือในการปันสินค้าให้แก่ร้านค้าย่อยชาวไทย⁶⁵ ชาวจีนจึงต้องรับความกระทบกระเทือนจากการประกาศพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ด้วย ระยะเวลาที่สงครามกำลังดำเนินอยู่ แต่ก็มีชาวจีนบางคนยังทำการหลีกเลี่ยงมาตรการทางเศรษฐกิจที่เป็นปฏิปักษ์ต่อพวกตน เมื่อรัฐบาลไทยจับได้ก็มักจะควบคุมตัวแล้วร่อนเร่หนีต่อไป

1.2) การควบคุมการครอบครองที่ดินของชาวจีน ในอดีตถึงแม้รัฐบาลชุดก่อนเคยตกลงกันว่า ที่ดินเกี่ยวกับการถนอมรักษา รัฐบาลจะสงวนไว้สำหรับคนไทย ส่วนที่ดินเกี่ยวกับการพาณิชย์และอุตสาหกรรม รัฐบาลจะยินยอมให้ชาวต่างประเทศมีสิทธิได้ และรัฐบาลสมัยนั้นได้มอบนโยบายนี้แก่กระทรวงเกษตร เพื่อยกร่างเป็นพระราชบัญญัติ โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งนั้นได้กำชับกระทรวงเกษตรอย่าได้ยกร่างพระราชบัญญัติจนเห็นเด่นชัดว่า รัฐบาลก็กั้นชาวต่างประเทศในเรื่องที่ดิน⁶⁶ แต่รัฐบาลสมัยนั้นก็ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมการซื้อขายที่ดินของคนต่างด้าวแต่อย่างใด

เมื่อมาถึงสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ปัญหาชาวจีนต่างด้าวครอบครองที่ดินเพิ่มมากขึ้น ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลจะต้องตัดสินใจควบคุมทันที โดยเฉพาะในสมัยสงครามเศรษฐกิจของคนไทยยากจนลงทุกที จึงมักจะนำที่ดินทำกินไปขาย

⁶⁴พระราชกฤษฎีกากำหนดอาบัติและวิชาชีพไว้สำหรับเฉพาะคนไทย พ.ศ. 2485, "ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย)", เล่มที่ 59, ตอนที่ 38, ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2485, หน้า 1221, มาตรา 3.

⁶⁵รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 37/2485, วันพุธที่ 29 กรกฎาคม 2485, เรื่องการจัดร้านค้าย่อยให้คนไทยได้ทำการค้า, หน้า 24.

⁶⁶รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 43/2479, วันพุธที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2479, เรื่องนโยบายที่ดิน, หน้า 13.

หรือจำนวนแก่ชาวจีนที่มีฐานะดีกว่า รัฐบาลจึงหวังโยเป็นอันมากว่าต่อไปคนไทยเจ้าของประเทศอาจจะไม่มีที่ดินทำกิน ดังนั้นใน พ.ศ. 2486 รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ห้ามไม่ให้คนต่างด้าวมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินอีกต่อไป ยกเว้นแต่คนต่างด้าวบางชาติ ซึ่งอาจจะได้ที่ดินโดยอาศัยบทสนธิสัญญาที่ประเทศนั้นทำกับประเทศไทย และบทสนธิสัญญานั้นบัญญัติให้มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้⁶⁷

เนื่องจากประเทศจีนยังไม่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย ดังนั้นชาวจีนต่างด้าวจึงไม่มีโอกาสครอบครองที่ดินเหมือนกับชนชาติบางชาติ ซึ่งประเทศของเขามีสนธิสัญญากับประเทศไทย พระราชบัญญัตินี้จึงแสดงออกซึ่งความเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนอย่างเห็นได้เด่นชัด ถึงแม้พระราชบัญญัตินี้จะไม่ยกเลิกกรรมสิทธิ์ดั้งเดิมในการครอบครองที่ดินของชาวจีนที่เคยมีอยู่ก่อนวันประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้ แต่ชาวจีนก็ต้องนำหลักฐานแห่งสิทธิของตนไปขอจดทะเบียนภายใน 90 วัน ส่วนที่ดินอื่น ๆ ที่ชาวจีนจะครอบครองต่อไปไม่มีโอกาสที่จะครอบครองได้เหมือนกับชาวต่างด้าวที่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้ยังคงอนุญาตให้ชาวต่างด้าวประเภทหลังสามารที่จะได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบกิจการในทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การศาสนา การกุศล สุสาน หรือฌาปนสถาน ตามข้อกำหนดเงื่อนไขและปริมาณเนื้อที่ซึ่งกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้⁶⁸

แม้พระราชบัญญัตินี้จะประกาศใช้บังคับแล้ว แต่ชาวจีนยังคงหลีกเลี่ยงและฝ่าฝืนกฎหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้บุตรภรรยาของตนที่มีสัญชาติไทยเป็นผู้ทำและถือ

⁶⁷ กรมที่ดิน, "พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486," รวมกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน (พระนคร : โรงพิมพ์สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย, 2511), หน้า 273, มาตรา 5.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 273 - 274, มาตรา 6 และมาตรา 10.

นิติกรรมเกี่ยวกับสัญญาการซื้อขายและการครอบครองที่ดินแทนคน ทั้งนี้เพราะชาวจีนต่าง
 ค่ายในขณะนั้นต่างปรารถนาที่จะอยู่เมืองไทยตลอดไป ถ้าสงครามสงบลง ในขณะเดียวกัน
 ชาวจีนย่อมรู้แก่ใจว่าในภาวะเช่นนั้นประโยชน์ของสหามิตรภัยประเภทที่ดิน ย่อม
 มีคุณค่ามากกว่าเงินตราที่กำลังลบล้างทุกวัน

ปัญหาชาวจีนยังคงหลีกเลี่ยงซื้อที่ดินไว้เป็นกรรมสิทธิ์ในขณะนั้น ได้สร้างความไม่
 พอใจแก่นายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก จนกระทั่งนายกรัฐมนตรีได้มีบัญชาให้คณะกรรมการ
 กฤษฎีกาพิจารณาแก้ไขที่พิทคำว่า "คนไทยและคนต่างค้ำ" ในพระราชบัญญัติฉบับนี้และ
 พระราชบัญญัติสัญชาติขึ้นมาใหม่ เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวจีนเลี่ยงซื้อที่ดินโดยใช้ชื่อบุตรภรรยา
 หรือเครือญาติของตน⁶⁹ เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีการับคำสั่งนายกรัฐมนตรีแล้วก็ได้
 พิจารณาในแง่กฎหมายต่าง ๆ ต่อมาก็ได้ทำบันทึกเสนอแก่นายกรัฐมนตรีว่า ถ้าจะแก้ไข
 พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างค้ำ คือแก้คำว่า "คนต่างค้ำ" ให้หมายความ
 รวมถึงบุตรภรรยาของบุคคลเช่นนั้นที่เกิดขึ้นในประเทศไทยด้วย ก็จะเป็นผลทำให้ประชาชน
 ชาวไทยได้รับความคุ้มครองของกฎหมายไม่เสมอกัน คือจะทำให้คนไทย (ตามกฎหมาย
 สัญชาติที่มีกำเนิดจากบิดาที่เป็นคนต่างค้ำ เป็นเจ้าของที่ดินไม่ได้ ต่างกับคนไทยที่มีกำเนิด
 จากบิดาซึ่งเป็นคนไทย หรือคนต่างค้ำแท้แต่ได้แปลงชาติมาเป็นไทย หรือหญิงต่างค้ำที่
 สมรสกับคนไทยกลับเป็นเจ้าของที่ดินได้) ผลเสียอื่น ๆ อีกก็มี เช่น จะทำให้บุคคลเดียว
 เป็นคนไทยก็ได้ไม่เป็นก็ได้ เป็นต้นว่า ในขณะที่มีหน้าที่ต้องรับภาระบางอย่าง เช่น เป็นทหาร
 บุคคลนั้นก็เป็นคนไทย แต่เมื่อถึงคราวจะได้รับสิทธิหรือประโยชน์ บุคคลนั้นก็ไม่ได้ เช่น
 การเป็นเจ้าของที่ดิน ก็กลับกลายเป็นคนต่างค้ำไป⁷⁰

⁶⁹ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 4/2487, วันพุธที่ 25 มกราคม พ.ศ.
 2487, เรื่องที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างค้ำ, หน้า 10 - 11.

⁷⁰ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 4/2487, วันพุธที่ 25 มกราคม พ.ศ.
 2487, บทวิเคราะห์คำว่าคนไทยหรือคนต่างค้ำของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา,
 หน้า 10 - 11.

ส่วนการแก้ไขคำว่า "คนไทย" ในพระราชบัญญัติสัญชาติขึ้นมาใหม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา ก็ได้ให้เหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงผลเสียหายแก่ประเทศชาติหลายประการคือ

- 1) ทำให้ทหารไทยซึ่งเป็นบุตรของคนต่างด้าวอันมีจำนวนไม่น้อยกลายเป็นคนต่างด้าวไป
- 2) จะเรียกคนไทยซึ่งเป็นบุตรของคนต่างด้าว เข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารต่อไปอีกไม่ได้
- 3) ทำให้ข้าราชการซึ่งเข้าใจว่ามีจำนวนไม่น้อยขาดคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการต่อไป
- 4) ถ้าในภายหน้าประเทศจีนมีสนธิสัญญากับไทย ผลเสียหายทางการเมืองก็จะเกิดขึ้น⁷¹

เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะป้องกันผลเสียหายจากการครอบครองที่ดินของชาวจีนที่กำลังเพิ่มมากขึ้น นอกจากจะประกาศห้ามไม่ให้ชาวต่างด้าวที่แปลงชาติเป็นคนไทยไม่ครบ 2 ปี มีสิทธิที่จะครอบครองที่ดิน⁷² แต่ชาวจีนต่างด้าวก็ยังคงลักลอบซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนอยู่ตลอดเวลา เพราะกฎหมายที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าวยังเปิดช่องว่างให้กับพวกตน ดังนั้นนโยบายเรื่องที่ดินซึ่งรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการที่จะนำมาใช้เป็นปฏิปักษ์ต่อบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีน ในทางปฏิบัติจริงแล้วกฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถที่จะควบคุมชาวจีนได้ นอกจากจะทำให้วิธีการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินของชาวจีนไม่สะดวกง่ายดายเหมือนอดีตที่เคยปฏิบัติกันมา

1.3) การประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยชนชาติศัตรูและทรัพย์สินของชนชาติศัตรู ในปี พ.ศ. 2485 ซึ่งเป็นสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวจีนยังได้รับความ-

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

⁷² รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี (พิเศษ), วันเสาร์ที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2487, เรื่องนโยบายการควบคุมที่ดิน, หน้า 11 - 12.

กระทบกระเทือนจากการที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยชนชาติศัตรูและทรัพย์สินของชนชาติศัตรูอีกด้วย เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้กำหนดให้ชาวจีนกลายเป็นชนชาติศัตรูของประเทศไทยไปทันที เนื่องจากประเทศจีนอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งเป็นศัตรูคู่สงครามกับไทยที่อยู่ฝ่ายประเทศอักษะในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทรัพย์สินต่าง ๆ ของชาวจีนจึงได้รับความกระทบกระเทือนและถูกบุกกรุกได้โดยง่ายทั้งจากประชาชนชาวไทยและเจ้าหน้าที่พนักงานต่าง ๆ ของรัฐบาล เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐบาลในการที่จะจัดการควบคุมทรัพย์สินของคนจีนต่างค้าได้อย่างกว้างขวาง⁷³

ดังนั้น ทรัพย์สินและความมั่นคงปลอดภัยในร้านค้าต่าง ๆ ของชาวจีนในภาวะที่เกิดสงคราม และจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังเป็นนายกรัฐมนตรียู่ จึงไม่มีความปลอดภัยใด ๆ เลย ที่จะเป็นหลักประกันไม่ให้รัฐบาลไทยกระทำการควบคุมและใช้มาตรการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ รังแกพวกตนได้

2) มาตรการทางการเมืองและสังคมที่มีต่อชาวจีนในสมัยสงคราม

มาตรการทางการเมืองในระหว่างสงครามที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนำมาใช้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนอย่างรุนแรงในระยะนี้ ได้แก่การกักกันและจำกัดถิ่นที่อยู่ของชาวจีน

2.1) การจำกัดถิ่นที่อยู่ของชาวจีนต่างค้า ตั้งแต่ประเทศไทยอยู่ในภาวะเตรียมทำสงคราม ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2484 รัฐบาลก็ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามคนต่างค้า โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลที่จะกำหนด

⁷³ "พระราชบัญญัติว่าด้วยชนศัตรูและทรัพย์สินของชนศัตรู พุทธศักราช 2485," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่มที่ 59, ตอนที่ 11, ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2485, หน้า 452 - 453, มาตรา 3 และมาตรา 7.

ให้คนต่างด้าว ซึ่งส่วนใหญ่คือคนจีน จะเดินทาง พักอาศัย หรือมีถิ่นที่อยู่ชั่วคราว-
 อาณาจักร ได้เฉพาะเขตท้องที่ซึ่งมิได้กำหนดไว้เป็นเขตหวงห้ามเท่านั้น ยกเว้นแต่ใน
 กรณีเฉพาะเรื่องซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยจะอนุญาต แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่
 กำหนดไว้⁷⁴

นับแต่มีพระราชกฤษฎีกาแล้ว รัฐบาลก็ได้มีคำสั่งกำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว
 ซึ่งได้สร้างความเดือดร้อนอย่างมากในการทำมาหากิน การอพยพโยกย้ายของ
 ชาวจีนซึ่งเคยอยู่ในเขตท้องที่หวงห้ามมาก่อน ชาวจีนส่วนใหญ่ที่ต้ออพยพจึงต้องขาย
 ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เคลื่อนย้ายไปไม่ได้สะดวกในราคาต่ำกว่าราคาท้องตลาดทั่วไปในขณะ
 นั้น การจำกัดเขตหวงห้ามของรัฐบาลจึงทำให้ชาวจีนเข้มขึ้นเป็นอันมาก สำหรับการ
 กำหนดเขตหวงห้ามนี้รัฐบาลได้กระทำหลายคราวตั้งแต่เริ่มต้นเตรียมตัวทำสงครามโลก
 จนกระทั่งถึงตอนปลายสงครามโลก โดยวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 รัฐบาลได้
 ประกาศท้องที่เขตจังหวัดลพบุรี ปราชินบุรี และกิ่งอำเภอเสด็จหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นเขต
 หวงห้ามไม่ให้คนต่างด้าวพักอาศัย และคนต่างด้าวซึ่งส่วนใหญ่คือคนจีนจะต้องโยกย้าย
 ตนเองออกจากท้องที่เหล่านี้ภายใน 90 วัน⁷⁵

ต่อมาในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2484 รัฐบาลได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา
 กำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวฉบับที่ 2 และได้ประกาศกำหนดให้เขตอำเภอเมือง,
 อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมาเป็น
 เขตหวงห้ามคนต่างด้าว และคนต่างด้าวจะต้องโยกย้ายที่อยู่ออกจากท้องที่ภายใน 90 วัน

⁷⁴"พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว พุทธศักราช 2484,"
ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฤษฎีกา), เล่มที่ 58, ตอนที่ 32, ลงวันที่ 23 พฤษภาคม
 2484, หน้า 655.

⁷⁵เรื่องเดียวกัน.

เช่นกัน⁷⁶ เนื่องจากบริเวณท้องที่เหล่านี้ชาวจีนตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองของทั้งสองจังหวัด เมื่อรัฐบาลประกาศให้ท้องที่เหล่านี้เป็นเขตหวงห้าม จึงทำให้ชาวจีนต้องประสบความเดือดร้อนอย่างมาก เพราะจำใจต้องขายทรัพย์สินกิจการของตน ซึ่งส่วนใหญ่คือร้านค้าและสินค้าต่าง ๆ ในร้านของตนให้แก่ชาวไทยในเขตนั้นด้วยราคาเลหลังค่อนข้างต่ำ บางคนไม่อาจจะขายทรัพย์สินส่วนตัวได้หมดก็ต้องฝากฝังชาวไทยที่อยู่ใกล้เคียงหรือไม้ก็ต้องปิดร้านเพื่ออพยพไปอยู่ที่อื่นชั่วคราวทรัพย์สินส่วนที่เหลือจึงง่ายต่อการถูกขโมยหรือการฉ้อโกงจากผู้อื่น

เมื่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2485 แล้ว ในปลายเดือนธันวาคม รัฐบาลยังได้ประกาศให้ชาวจีนต่างค้าออกจากเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และเขตจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด เพราะท้องที่เหล่านี้รัฐบาลกำหนดเป็นเขตหวงห้ามไม่ให้คนต่างด้าวมีภูมิลำเนาอาศัยอีกต่อไป⁷⁷ ต่อมาในต้นปี พ.ศ. 2486 รัฐบาลก็ได้ประกาศเขตหวงห้ามเพิ่มเติมในจังหวัดภาคเหนืออีกหลายจังหวัด คือเขตท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย แพร่ และอุตรดิตถ์⁷⁸

คำสั่งห้ามไม่ให้ชาวจีนอยู่ในเขตท้องที่หวงห้ามเหล่านี้ ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ชาวจีนมากกว่าทุกคราวที่เคยผ่านมา เพราะในบางจังหวัดชาวจีนได้ทราบคำสั่งล่วงหน้าเพียง 7 สัปดาห์เท่านั้น นอกจากนี้เขตหวงห้ามที่ประกาศในครั้งนี้เป็นเขตหวงห้ามที่มีอาณาเขตติดต่อกันหลายจังหวัด การอพยพของชาวจีนจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และทุกข์เลวยิ่งนัก แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดบางจังหวัดก็ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ชาวจีน

⁷⁶"พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2484," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 58, ตอนที่ 66, ลงวันที่ 19 กันยายน 2484, หน้า 1174.

⁷⁷คำสั่งอธิบดีกรมตำรวจ, เลขที่ 215/2485, ลงวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2485.

⁷⁸คำสั่งอธิบดีกรมตำรวจ, เลขที่ 28/2486, ลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2486.

บางคน เช่นหญิงจีนที่มีครรภ์ ชาวจีนที่ไร้ความสามารถ คนแก่สูงอายุ และผู้ซึ่งมีบุตรชาย
 ของตนกำลังรับราชการทหารหรือราชการอยู่ในขณะนั้น แต่ส่วนใหญ่ชาวจีนในท้องที่เหล่านี้
 นี้ได้รับความเดือดร้อนเกือบทั้งสิ้น นอกจากชาวจีนบางคนที่ทำการค้าขายกับกองทัพญี่ปุ่น
 หรือผู้ที่ยื่นขอแปลงสัญชาติเป็นไทย ชาวจีนที่คงอพยพไปอยู่ถิ่นอื่น บางคนต้องย้ายไปอยู่
 ในเขตจังหวัดน่านหรือแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นจังหวัดทุรกันดารและอยู่ห่างไกลมาก แต่ชาวจีน
 ส่วนมากที่มีกำลังทรัพย์พอเพียงมักอพยพลงมาทางใต้ มาอยู่แถบจังหวัดพิษณุโลก อ่างทอง
 สวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย นครสวรรค์ และกรุงเทพฯ⁷⁹

การจำกัดเขตที่อยู่อาศัยของชาวจีนต่างดาว โดยรัฐบาลประกาศกำหนดเขต
 หวงห้ามต่าง ๆ ข้างต้นนั้น นอกจากจะสร้างความเดือดร้อนและความทุกข์เวทนาแก่ชาว
 จีนที่เคยอยู่ในท้องที่เขตหวงห้ามแล้ว เมื่อชาวจีนต้องอพยพออกไปตามคำสั่งของรัฐบาล
 ชาวไทยเองที่อยู่ในภูมิภาคเหล่านั้นก็ได้รับความเดือดร้อนมากยิ่งขึ้นเช่นกัน จากการ
 กระทำของพ่อค้าคนไทยด้วยกันเอง โดยพ่อค้าคนไทยจะกว้านซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค
 จากพ่อค้าชาวจีนที่จำเป็นต้องขายสินค้าตนเองไปในราคาขาดทุนแก่พ่อค้าชาวไทย หลัง
 จากนั้นพ่อค้าชาวไทยก็จะโก่งราคาสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย เช่นบางท้องที่ โกลโก
 โกวัดดิน เคยขายกระป๋องละ 1.40 บาท แต่เมื่อพ่อค้าจีนถูกบังคับให้อพยพออกไปจาก
 ท้องที่นั้น พ่อค้าคนไทยก็จะไปกว้านซื้อมาหมดแล้วเอามาขายกระป๋องละ 3 บาท ถึงแม้
 รัฐบาลจะประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันการค้ำกำไรเกินควร แต่ทางราชการก็ทำอะไร
 ไม่ได้เพราะพ่อค้าคนไทยไม่ยอมขายสินค้าเหล่านั้นแก่ผู้ที่ต้องการซื้อในราคาควบคุม⁸⁰

⁷⁹ G. William Skinner, Chinese Society in Thailand: An Analytical History (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1957), pp. 274 - 275.

⁸⁰ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 30/2484, วันพุธที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2484, เรื่องการค้ากำไรเกินควร, หน้า 22.

ในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อประเทศไทยถูกโจมตีทางอากาศจากฝ่ายสัมพันธมิตรเพิ่มมากขึ้น ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนคนไทยที่เกิดจากการโก่งราคาสินค้าของพ่อค้าคนไทยก็ยิ่งทวีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันพ่อค้าจีนบางคนก็หลีกเลี่ยงได้โดยวิธีการออกไปจากท้องที่หวงห้ามคนต่างด้าว เฉพาะแต่ตัวเอง ส่วนทรัพย์สินสมบัติอื่น ๆ ก็ให้คนไทยดูแลแทน และขายสินค้าเอากำไรส่วนเกินให้กับตนเอง⁸¹ ปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อชาวไทย ตลอดจนการขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ จึงทำให้การควบคุมชาวจีนในสมัยปลายสงครามไม่เกิดผลตามเจตน์เจานางของรัฐบาลเลย รัฐมนตรีกลาโหม พลตรีพิน อมรวิสัยสรเดช จึงได้เสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาล นายควง อภัยวงศ์ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2487 ว่า "เมื่อไรรัฐบาลจะเลิกกำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวในบางจังหวัดเสียที เพราะความจริงก็คุมเขาไม่ได้ แต่สร้างปัญหายุ่งยากแก่ทางราชการทหารและคนไทยเป็นอันมาก"⁸² ซึ่งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งนั้นก็ยอมรับความจริงและได้ลงมติมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและมหาดไทยรีบไปพิจารณาหาทางยกเลิกโดยเร็ว⁸³ การจำกัดถิ่นที่อยู่อาศัยชาวจีนจึงเพิ่มมีการยกเลิกในสมัยรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งตรงกับสมัยตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่จอมพล ป. พิบูลสงครามดำเนินนโยบายในเรื่องนี้ ก็ได้สร้างความสะดวกและภาวะบีบคั้นจิตใจชาวจีนตลอดมา ซึ่งชาวไทยเองที่มีใจเป็นธรรมในขณะนั้น ก็ไม่เห็นด้วยกับวิธีการของรัฐบาล และได้ให้ความช่วยเหลือชาวจีนที่ตนเองรู้จักสนิทสนมด้วยดี ภาวะความสะดวกของชาวจีนจึงเบาบางลงไปพอสมควรจากชาวไทยเหล่านั้น

⁸¹ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 30/2484, วันพุธที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2484, เรื่องการกำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าว, หน้า 21.

⁸² รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 8/2487 วันพุธที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2487, เรื่องกำหนดเขตหวงห้ามคนต่างด้าวบางจังหวัด, หน้า 7.

⁸³ เรื่องเดียวกัน.

2.2) การรับรองรัฐบาลจีนนานกิง ในขณะที่ประเทศไทยเตรียมตัวทำสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยเป็นฝ่ายพันธมิตรรวมกันกับญี่ปุ่นเพื่อสร้างวงไพบูลย์แห่งเอเชียบูรพาคัน รัฐบาลญี่ปุ่นก็ได้บีบบังคับให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รับรองรัฐบาลหุ่นเชิดหวังจิงไว ซึ่งญี่ปุ่นแต่งตั้งขึ้นเป็นผู้นำประเทศจีนในนครนานกิง เนื่องจากจอมพลเจียงไคเช็คและกองทัพจีนถูกรุกรานอย่างหนักและพ่ายแพ้เรื่อยมา จนต้องไปตั้งที่ทำการรัฐบาลชั่วคราวที่ นครจุงกิง โดยรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้เหตุผลแก่รัฐบาลไทยว่า "ญี่ปุ่น อิตาลี และเยอรมัน ได้รับรองรัฐบาลนานกิงแล้ว จึงใคร่ให้ไทยดำเนินทางเดียวกัน คือรับรองรัฐบาลนานกิง เสียด้วย"⁸⁴

เมื่อรัฐบาลจีนหวังจิงไวให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่แตะต้องปัญหาคนจีนในประเทศไทย เลย ตรงกันข้ามจะพยายามแนะนำให้คนจีนอยู่ในโอวาทและปฏิบัติตามกฎหมายไทยทุกประการ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ให้การรับรองรัฐบาลจีนที่นานกิง เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2485⁸⁵

จากการรับรองรัฐบาลจีนที่นานกิงครั้งนี้ จึงมีผลทำให้ชาวจีนในประเทศไทยแตกแยกมากยิ่งขึ้น เพราะชาวจีนชาตินิยมที่รับเกียจญี่ปุ่นยิ่งนักก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันชาวจีนที่คำนึงถึงครอบครัวและความมั่นคงในชีวิตของพวกเขาคนมากกว่าชาติและบ้านเกิดเมืองนอนก็มีมากเช่นเดียวกัน ชาวจีนในสมัยนี้จึงต้องแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ

1) พวกจีนที่มีภรรยาและลูกเป็นไทย พวกนี้จะขอแปลงชาติกันมาก บางคนก็บวชเป็นพระ ประเทศจีนจะเป็นอย่างไรไม่วิตก เพราะพวกนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

⁸⁴ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 32/2485, วันพุธที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2485, เรื่องบันทึกกระทรวงการต่างประเทศเรื่องรับรองรัฐบาลนานกิง, หน้า 15.

⁸⁵ ชาตรี ฤทธิธรรมณ์, นโยบายต่างประเทศของไทย (2488 - 2497) (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, แผนกวิชาการต่างประเทศและการทูต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511), อัสถำเนา), หน้า 66.

2) พวกจีนนานกิง ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่พ่อค้าบางคนที่มีผลประโยชน์ร่วมกับกองทัพญี่ปุ่นและรัฐบาลไทย พวกนี้มุ่งหวังแต่จะตักตวงและกอบโกยผลประโยชน์ให้ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวจีนด้วยกันเอง

3) พวกจีนจุงกิง ซึ่งมีอยู่มากในขณะนั้น จีนพวกนี้มีเลือกชาตินิยมรุนแรง แต่ในขณะนั้นไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ นอกจากจะหาทางหลีกเลี่ยงไม่ให้ตนเองต้องได้รับความกระทบกระเทือนจากมาตรการ เป็นปฏิปักษ์ของรัฐบาลไทย ชาวจีนพวกนี้ถึงแม้เลือกรักชาติ ยังมีอยู่ แต่ต้องสงบตัวและอ่อนน้อม หรือไม่ก็ทำตนเป็นพวกจีนนานกิง โดยยอมทำตัวเป็นเครื่องมือนักปฏิวัติในประเทศไทยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า⁸⁶

จากการดำเนินนโยบายในเรื่องนี้ของรัฐบาลไทย จึงสร้างภาระเพิ่มขึ้นแก่ชาวจีนในประเทศตอการที่จะป้องกันชีวิตตนเองและทรัพย์สินให้รอดพ้นจากอันตรายของชาวจีนฝ่ายตรงกันข้าม นอกเหนือจากการพยายามหลีกเลี่ยงมาตรการ เป็นปฏิปักษ์ของรัฐบาลไทยและกองทัพญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทยในขณะนั้น

2.3) การกักกันและควบคุมชาวจีน นอกจากรัฐบาลจะดำเนินมาตรการเป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองด้วยวิธีการจำกัดถิ่นที่อยู่ของชาวจีน จนกระทั่งชาวจีนต้องได้รับความเดือดร้อนในการอพยพออกจากแหล่งท่ามาหาถิ่นตั้งเดิมแล้ว

ในสมัยสงครามรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามยังได้เพิ่มความเข้มงวดยิ่งขึ้นในการควบคุมชาวจีน ในท้องที่อื่น ๆ ที่รัฐบาลไม่สามารถจะอ้างเหตุผลประกาศเป็นเขตหวงห้ามได้ แต่รัฐบาลก็สามารถที่จะกักกันและควบคุมชาวจีนซึ่งถือว่าเป็นชนชาติศัตรูได้ โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยชนชาติศัตรูและทรัพย์สินของชนชาติศัตรู ซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2485 เพราะพระราชบัญญัตินี้ฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในการที่จะกำหนดให้ชาวจีนซึ่งถือว่าเป็นชนชาติศัตรูให้อยู่ภายในเขตที่กำหนดให้

⁸⁶ รายงานประชุมคณะรัฐมนตรี, ครั้งที่ 32/2485, วันพุธที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2485, เรื่องบันทึกกระทรวงการต่างประเทศเรื่องรับรองรัฐบาลนานกิง, หน้า 15.

หรือกักกันไว้ภายในบริเวณใดก็ได้⁸⁷ ตามความเห็นชอบของรัฐบาล

ถ้าหากชาวจีนต่างคำซึ่งถือว่าเป็นชนชาติศัตรูสงครามกับประเทศชาติ หลีกเลียงไม่ยอมอยู่ในที่กักกันตัว หรือหลบหนีออกสถานที่ยกกันตัวที่ทางรัฐบาลกำหนดขึ้นมา จะต้องมีความผิดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 5000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸⁸

ในภาวะสงครามเช่นนี้ ชาวจีนจึงถูกควบคุมและกักกันตัวในที่คุมขังเป็นจำนวนมาก ถ้าหากชาวจีนคนใดมีพฤติกรรมเป็นพิษเป็นภัยต่อรัฐบาล รัฐบาลก็มักจะจับขังเพื่อการเนรเทศต่อไป

นอกเหนือจากนั้นแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังดำริที่จะตั้งองค์การขึ้นมาเพื่อควบคุมชาวจีนอย่างเข้มงวด โดยตั้งเป็นองค์การอิสระ หน่วยงานควบคุมชาวจีนโดยเฉพาะ เพราะจอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นว่าความจำเป็นในการควบคุมชาวจีนจะต้องมีเสมอไป และองค์การที่จะตั้งขึ้นนั้นนอกจากจะทำหน้าที่ปกครองควบคุมชาวจีนแล้ว ยังมีหน้าที่สอดส่องควบคุมชาวจีนในเรื่องต่าง ๆ ทั่วไป โดยทำการติดต่อกับกระทรวงและกรมกองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชาวจีน⁸⁹ ต่อมาเมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความ

⁸⁷"พระราชบัญญัติว่าด้วยชนชาติศัตรูและทรัพย์สินของชนชาติศัตรู พ.ศ. 2485," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่มที่ 59, ตอนที่ 11, ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2485, หน้า 453, มาตรา 6.

⁸⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 453 - 456, มาตรา 6 และ 10.

⁸⁹หนังสือลับเฉพาะ ที่ 4146/2485, ลงวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2485, เรื่องการควบคุมชาวจีน, จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถึงนายวิจิตร วิจิตรวาทการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, หน้า 2 - 3.

คำริที่จะควบคุมชาวจีนให้เข้มงวดโดยการตั้งองค์การข้างต้นแล้ว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ออกคำปรึกษาและข้อเสนอแนะในปัญหาดังกล่าวจากหลวงวิจิตรวาทการและพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรณ ที่ปรึกษาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายเป็นปฏิบัติกับชาวจีนของนายกรัฐมนตรี

ปัญหาการตั้งองค์การควบคุมชาวจีนโดยเฉพาะนี้ หลวงวิจิตรวาทการเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับนายกรัฐมนตรี แต่หลวงวิจิตรวาทการได้ให้คำปรึกษาว่า ในการควบคุมชาวจีนนั้น จะต้องป้องกันไม่ให้ชาวจีนรวมตัวกันเข้าเป็นรัฐภายในอีกรัฐหนึ่ง โดยจะนำแบบปกครองชาวจีนที่อังกฤษและฝรั่งเศสใช้ในประเทศใกล้เคียงไม่ได้ เพราะจะเปิดโอกาสให้ชาวจีนตั้งรัฐขึ้นในประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันองค์การควบคุมที่ตั้งขึ้นปกครองชาวจีนจะต้องไม่เหมือนกับกรมท่าซ้ายในอดีต เพราะคล้ายกับเป็นแบบที่ฝรั่งเศสใช้กับชาวจีนในอาณานิคม ซึ่งใช้หัวหน้าชาวจีน เป็นสื่อในการปกครอง

ฉะนั้น องค์การควบคุมชาวจีนที่จะตั้งขึ้นมานั้น จึงควรตั้งในรูปกรมการต่างประเทศ หรือกรมการต่างดาว แล้วทางราชการก็ตั้งหัวหน้าชาวจีนให้เป็นสื่อติดต่อระหว่างทางราชการกับชาวจีนเหล่านั้น แต่หัวหน้าชาวจีนไม่ควรให้เป็นหัวหน้าที่มีตำแหน่งทางราชการ หากให้เป็นหัวหน้าชุมชน (Head of Community) องค์การควบคุมชาวจีนที่จะตั้งขึ้นจะต้องป้องกันไม่ให้ชาวจีนดำเนินการเป็นปรักภัยกับไทยหรือขัดกับผลประโยชน์ของไทย กับทั้งคอยสอดส่องดูด้วยว่าจะถึง เวลาที่จะกำจัดชาวจีนออกจากอาชีพชนิดใดบ้าง เป็นระยะไป⁹⁰

อย่างไรก็ตาม องค์การควบคุมชาวจีนที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ประารถนาที่จะตั้งขึ้นควบคุมชาวจีนโดยเฉพาะ ก็ไม่ได้มีการจัดตั้งขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด แต่

⁹⁰หนังสือลับ-เฉพาะ ที่ 2921/2485, วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2485, บันทึกลับเรื่องจีน, จากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ถึงนายกรัฐมนตรี.

ถึงกระนั้นก็ตาม การดำเนินนโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนในสมัยสงครามก็ได้ดำเนินตลอดมา นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลไทยยังได้ดำเนินนโยบายทางสังคมและวัฒนธรรมบีบบังคับชาวจีนอย่างมาก เช่นการกำหนดระเบียบการปฏิบัติของคนต่างด้าวชั้นโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นการขัดกับอุปนิสัยและธรรมชาติต่าง ๆ ของชาวจีน เช่นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2485 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาวางระเบียบของคนต่างด้าวเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ ต่อมารัฐบาลยังได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 และจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติให้มีอำนาจควบคุมสมาคมองค์การต่าง ๆ ของชาวจีน โดยที่สมาคมและองค์การต่าง ๆ จะต้องดำเนินการทุกวิถีทางที่จะบำรุงส่งเสริมและเชิดชูวัฒนธรรมไทย และจะต้องพยายามหาวิธีการแนะนำให้สมาชิกหรือบุคคลในองค์การและสมาคมนั้น ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยโดยพร้อมเพรียงกัน⁹¹

สรุป นโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 ถึงปลายปี พ.ศ. 2487 ได้สร้างความเคียดแค้นและความทุกข์ทรมานแก่ชาวจีนในประเทศไทย มากกว่าสมัยใด ๆ ที่ชาวจีนเคยประสบมา เพราะรัฐบาลชุดนี้ดำเนินนโยบายการปกครองแบบลัทธิเผด็จการทางทหาร อำนาจทางการเมืองและการดำเนินนโยบายของประเทศ จึงอยู่ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และคุมอำนาจทางทหารไว้ในบังคับบัญชาของตนเอง หรือพวกพ้องของตนเท่านั้น การดำเนินนโยบายเผด็จการต่าง ๆ จึงเป็นไปโดยสะดวก ในขณะที่เดียวกันประชาชนทั่วไปก็ไม่อาจจะแสดงปฏิกิริยาหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำบางอย่างของรัฐบาลที่ปราศจากเหตุผลและข้อเท็จจริงได้ ดังนั้น มาตรการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาวจีนซึ่งเป็นความประสงค์ของผู้นำประเทศ จึงสามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้ตลอดมาในสมัยรัฐบาล

⁹¹"ข้อบังคับสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องควบคุมองค์การสมาคมต่าง ๆ,"

ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 60, ตอนที่ 26, ลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2486, หน้า 810, ข้อ 2.

ชุดนี้ เพราะทุกคนในขณะนั้นคงตระหนักดีว่าผู้นำรัฐบาลมีอำนาจมากมายเพียงใด ต่อมา
 ในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลยิ่งเพิ่มความเข้มแข็งการมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ
 สถานะการสงครามเอื้ออำนวยให้รัฐบาลสำหรับใช้อำนาจต่าง ๆ โดยเฉพาะ
 ภายหลังที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาการสงครามในเดือนมกราคม พ.ศ.
 2487 แล้ว สภาการสงครามที่ตั้งขึ้นยังมีอำนาจดำเนินการทางทหาร เศรษฐกิจ การ
 เมืองภายในประเทศ และการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ตลอดจนการดำเนินกิจการที่
 เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกด้าน⁹² และได้ตกอยู่ในอำนาจของผู้นำประเทศ คือจอมพล ป.
 พิบูลสงคราม แต่เพียงผู้เดียว ชาวจีนจึงได้รับความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้นกว่าในสมัย
 เริ่มต้นสงครามโลก

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่ชาวจีนได้รับจากการกระทำของ
 รัฐบาลชุดนี้ จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในสมัยเมื่อสงครามโลกครั้งที่สอง
 สงบลง เพราะเมื่อสงครามสงบลงใหม่ ๆ ประเทศไทยตกอยู่ในสภาพของการหลีกเลี่ยง
 ภาวะแพ้สงคราม และประเทศจีนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจหนึ่งในห้ามหาอำนาจของ
 โลก ซึ่งมีส่วนจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นมา ชาวจีนในประเทศไทยจึงได้แสดงปฏิ-
 ติกริยาเยือกเย็นเพื่อโต้ตอบการกระทำของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเคยดำเนิน
 นโยบายเป็นปฏิปักษ์ต่อพวกตน ซึ่งปัญหานี้จะสร้างความยุ่งยากให้แก่รัฐบาลไทยสมัยหลัง
 สงครามสงบลง

ศูนย์วิทยพัชยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹²"พระราชบัญญัติสภาสงคราม พุทธศักราช 2487," ราชกิจจานุเบกษา
 (แผนกกฎหมาย), เล่ม 61, ตอนที่ 41, ลงวันที่ 11 มกราคม 2487, หน้า 47-
 48, มาตรา 5.